

GADA PĀRSKATS 2018

APSTIPRINU

KRISTĪNE BĒRZIŅA
CENTRĀLĀS VĒLĒŠANU
KOMISIJAS PRIEKŠSĒDĒTĀJA
2019. GADA 28. JŪNIJĀ

SATURS

1. PAMATINFORMĀCIJA	2
1.1. Iestādes juridiskais statuss un izveidošanas gads	2
1.2. Politikas jomas un darbības virzieni, par kuriem iestāde atbildīga	2
1.3. Vēlēšanu komisijas	3
2. PĀRSKATA GADA GALVENĀS PRIORITĀTES UN INFORMĀCIJA PAR TO ĪSTENOŠANU	4
2.1. 13. Saeimas vēlēšanas	4
2.2. 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanas	10
2.3. Vēlētāju likumdošanas iniciatīvas	12
2.4. Eiropas pilsoņu iniciatīvas	13
2.5. Dalība starptautiskās konferencēs, semināros un mācību programmās	15
2.6. Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji – starptautiskie vēlēšanu novērotāji	22
2.7. Pieredzes apmaiņas vizītes	25
3. BUDŽETA INFORMĀCIJA	27
3.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums 2018. gadā (eiro)	27
3.1.1. Kopsavilkums	27
3.1.2. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums programmai 01.00.00 “Vispārējā vadība”	28
3.1.3. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums programmai 02.00.00 “Saeimas vēlēšanas”	29
3.1.4. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums programmai 99.00.00 “Līdzekļu neparedzētiem gadījumiem izlietojums”	29
4. PERSONĀLS	30
5. SADARBĪBA AR SABIEDRĪBU	32
5.1. Pasākumi sabiedrības informēšanai un izglītošanai	32
5.2. Pasākumi sabiedrības viedokļa izziņāšanai	35
6. PLĀNI NĀKAMAJAM GADAM	39
6.1. 2019. gada prioritātes	39
6.2. Starptautiskie projekti 2019. gadā	41

1. PAMATINFORMĀCIJA

1.1. Iestādes juridiskais statuss un izveidošanas gads

Centrālā vēlēšanu komisija ir vēlēta un neatkarīga valsts institūcija, kuras pienākumos ietilpst Saeimas vēlēšanu, Eiropas Parlamenta vēlēšanu, republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu, tautas nobalsošanu sagatavošana un vadīšana, parakstu vākšanas organizēšana par apturētiem likumiem un iniciatīvas grupu iesniegto likumprojektu, Satversmes grozījumu projektu un Saeimas atsaukšanas ierosinājumu reģistrēšana parakstu vākšanai.

Centrālās vēlēšanu komisijas darbību regulē likums “Par Centrālo vēlēšanu komisiju”, kā arī Saeimas vēlēšanu likums, Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likums, Eiropas Parlamenta vēlēšanu likums, likums “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu”, Vēlētāju reģistra likums un Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju likums.

Centrālo vēlēšanu komisiju kā pastāvīgi darbojošos valsts iestādi ne vēlāk kā sešus mēnešus pēc sanāksšanas izveido Saeima. Centrālās vēlēšanu komisijas sastāvā ir deviņi locekļi – vēlētāji, no kuriem komisijas priekšsēdētāju un septiņus locekļus ievēl Saeima, bet vienu locekli no tiesnešu vidus – Augstākā tiesa.

Pirmā Centrālā vēlēšanu komisija pēc Latvijas valsts neatkarības atjaunošanas tika izveidota 1992. gada 8. decembrī, tomēr par Centrālās vēlēšanu komisijas dibināšanas dienu var uzskatīt arī 1922. gada 20. jūliju, kad par Centrālās vēlēšanu komisijas izveidošanu 1.Saeimas vēlēšanu vadīšanai un sarīkošanai “Valdības Vēstnesī” paziņoja tā laika parlaments — Satversmes Sapulce.

2018. gadā Centrālās vēlēšanu komisijas darbu nodrošināja 2015. gada 12. martā ievēlētā Centrālā vēlēšanu komisija.

1.2. Politikas jomas un darbības virzieni, par kuriem iestāde atbildīga

Nozīmīgākie Centrālās vēlēšanu komisijas pienākumi ir:

- nodrošināt Saeimas vēlēšanu likuma, Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma, Eiropas Parlamenta vēlēšanu likuma un likuma “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” vienveidīgu un pareizu piemērošanu un kontrolēt šo likumu precīzu izpildi;
- informēt un izglītēt vēlētājus un Latvijas iedzīvotājus par vēlēšanu, tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu kārtību un norisi;
- reģistrēt parakstu vākšanai iniciatīvas grupu iesniegtos Satversmes grozījumu projektus, likumprojektus un Saeimas atsaukšanas ierosinājumus;
- apkopot un saskaitīt parakstu vākšanās saņemtos vēlētāju parakstus, pārbaudīt, vai parakstījušās personas ir vēlētāji;
- pieņemt lēmumus, izdot rīkojumus un instrukcijas vēlēšanu, tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu sagatavošanai un norisei;

- pārbaudīt par Eiropas pilsoņu iniciatīvām savākto Latvijas pilsoņu atbalsta paziņojumu skaitu, konstatēt un apliecināt derīgo paziņojumu skaitu;
- noteikt valsts piešķirto naudas līdzekļu sadalījumu republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisijām, vēlēšanu iecirkņu komisijām ārvalstīs vēlēšanu un tautas nobalsošanas sarīkošanai;
- koordinēt un vadīt pašvaldību vēlēšanu komisiju darbu, pārraudzīt vēlēšanu iecirkņu komisiju darbu;
- izglītēt pašvaldību vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju locekļus;
- sagatavot un iesniegt priekšlikumus vēlēšanu, tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu normatīvo aktu pilnveidošanai;
- apkopot un publicēt vēlēšanu un tautas nobalsošanu iznākumus;
- izskatīt saņemtās sūdzības par vēlēšanu, tautas nobalsošanu, likuma ierosināšanu sagatavošanu un norisi;
- izskatīt un atcelt nelikumīgus citu vēlēšanu komisiju lēmumus.

1.3. Vēlēšanu komisijas

2018. gadā Latvijā bija 119 vietējās vēlēšanu komisijas – deviņas republikas pilsētu vēlēšanu komisijas un 110 novadu vēlēšanu komisijas.

Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisijas ir vēlētas un pastāvīgas pašvaldību institūcijas, ko reizi četros gados pēc pašvaldību vēlēšanām ievēlē attiecīgā republikas pilsētas dome vai novada dome. Pašvaldības vēlēšanu komisijā var būt no 7 līdz 15 vēlēšanu komisijas locekļiem, kuri no sava vidus ievēlē komisijas priekšsēdētāju un sekretāru.

Pirms katrām vēlēšanām vai tautas nobalsošanas pašvaldību vēlēšanu komisiju kompetencē ietilpst izveidot vēlēšanu iecirkņu komisijas, katru septiņu locekļu sastāvā. Saeimas vēlēšanās un tautas nobalsošanās Centrālā vēlēšanu komisija, sadarbojoties ar Ārlietu ministriju, izveido vēlēšanu iecirkņu komisijas ārvalstīs. Pārstāvju skaits vēlēšanu iecirkņu komisijās ārvalstīs ir no trīs līdz septiņiem locekļiem.

Saeimas vēlēšanās vēlēšanu komisiju izdevumi tiek segti no valsts budžeta līdzekļiem, savukārt pašvaldību vēlēšanās – no attiecīgās pašvaldības budžeta līdzekļiem.

Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisiju, kā arī vēlēšanu iecirkņu komisiju izveidošana un darbība noteikta Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju likumā. Tāpat vēlēšanu komisiju pienākumi iekļauti arī Saeimas vēlēšanu likumā, Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumā, Eiropas Parlamenta vēlēšanu likumā, likumā “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu” un Centrālās vēlēšanu komisijas instrukcijās.

2. PĀRSKATA GADA GALVENĀS PRIORITĀTES UN INFORMĀCIJA PAR TO ĪSTENOŠANU

2.1. 13. Saeimas vēlēšanas

2018. gada 6. oktobrī norisinājās 13. Saeimas vēlēšanas, kuras vadīja un organizēja Centrālā vēlēšanu komisija. Vēlēšanu sarīkošanā bija iesaistītas deviņu republikas pilsētu un 110 novadu vēlēšanu komisijas un 1078 vēlēšanu iecirkņu komisijas, no kurām 123 vēlēšanu iecirkņa komisija tika izveidota un darbojās ārvalstīs.

13. Saeimas vēlēšanās Latvijā darbojās 954 vēlēšanu iecirkņi un Rīga tika izveidota arī viena vēlēšanu iecirkņa komisija, kas organizēja balsošanu Rīgas pilsētas ieslodzījuma vietās. Vēlētāji ārvalstīs varēja balsot 121 vēlēšanu iecirknī 45 valstīs, kas bija lielākais ārvalstīs izveidoto vēlēšanu iecirkņu skaits Latvijas vēlēšanu vēsturē un par 23 vēlēšanu iecirkņiem vairāk nekā 12. Saeimas vēlēšanās. Sadarbībā ar Aizsardzības ministriju un Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem 13. Saeimas vēlēšanās papildus tika nodrošināta balsošana karavīriem, kuri pildīja dienesta pienākumus starptautisko operāciju rajonos Afganistānā un Mali. Šajos reģionos darbojās arī divas balsu skaitīšanas komisijas.

Tiesības piedalīties vēlēšanās bija 1 548 673 balsstiesīgiem pilsoņiem, no kuriem 134 806 vēlētājiem¹ bija reģistrēta dzīvesvieta ārvalstīs. 13. Saeimas vēlēšanās piedalījās 844 925² jeb 54,6 procenti balsstiesīgo pilsoņu, no tiem ārvalstīs – 31 946 jeb 23,7 procenti no ārvalstīs reģistrēto vēlētāju skaita.

Gatavošanās Saeimas vēlēšanām aizsākās 2017. gadā, kad Centrālā vēlēšanu komisija sagatavoja vairākus priekšlikumus grozījumiem Saeimas vēlēšanu likumā, piemēram par balsu skaitīšanas protokoliem, ziņu par deputātu kandidātiem iegūšanu no Valsts ieņēmumu dienesta informācijas sistēmas. Centrālā vēlēšanu komisija vērsās arī Saeimā ar lūgumu rast risinājumu, lai 2018. gada Saeimas vēlēšanās nodrošinātu iespēju piedalīties tiem vēlētājiem, kuru rīcībā nav pases, bet ir tikai personas apliecība.

Centrālās vēlēšanas komisijas priekšlikums bija Saeimas vēlēšanās vēlētāju uzskaitēi izmantot vēlētāju reģistru un iepriekš izveidotus iecirkņa vēlētāju sarakstus. Tomēr parlamentā šis priekšlikums netika atbalstīts. Saeima vienojās arī 2018. gada parlamenta vēlēšanās izmantot pagaidu risinājumu, kas paredzēja, ka vēlētāji, kuru rīcībā ir tikai personas apliecība, Saeimas vēlēšanās varēs piedalīties, kopā ar personas apliecību uzrādot vēlētāja apliecību, kurā tiks izdarīta atzīme par dalību vēlēšanās.

Vēlētāju apliecības izgatavoja un izsniedza Pilsonības migrācijas lietu pārvalde, un vēlētāji tās varēja saņemt divu nedēļu laikā pirms vēlēšanām tajā Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes teritoriālajā nodaļā, kurā bija izsniegta vēlētāja personas apliecība.

¹ Atbilstoši IeM Pilsonības un migrāciju lietu pārvaldes ledzīvotāju reģistra datiem 06.10.2018.

² Balsotāju sarakstos ierakstītais vēlētāju skaits.

13. Saeimas vēlēšanām tika izgatavotas 62 956 vēlētāju apliecības, un pirms vēlēšanām tās izņēma 14 296 vēlētāji jeb 22,7 procenti no to vēlētāju skaita, kuriem tādas bija nepieciešamas. Kopējais vēlētāju skaits, kuriem 13. Saeimas vēlēšanās bija tikai personas apliecība, veidoja 4,1 procentu no balsstiesīgo pilsoņu skaita. Salīdzinot ar 2014. gada Saeimas vēlēšanām, šis skaits bija pieaudzis vairāk nekā divas reizes.

Vēlēšanu iecirkņu komisiju apkopotā informācija liecina, ka ar vēlētāja apliecību 13. Saeimas vēlēšanās nobalsoja 13 359 vēlētāji jeb 93 procenti no vēlētāju apliecības izņēmušo vēlētāju skaita. Salīdzinājumam – 12. Saeimas vēlēšanās, izmantojot vēlētāja apliecību, piedalījās 4871 vēlētājs jeb 91 procents no apliecību saņēmušo vēlētāju skaita.

Kopumā nepieciešamība pirms vēlēšanām izņemt vēlētāja apliecību radīja lielu neapmierinātību sabiedrībā, turklāt vēlētāja apliecības nebija iespējams saņemt ārvalstīs. Līdz ar to 2022. gada parlamenta vēlēšanās būtu jārod cits risinājums, kā nodrošināt to vēlētāju, kuru rīcībā ir tikai personas apliecības, dalību vēlēšanās.

Gatavojoties 13. Saeimas vēlēšanām, Centrālā vēlēšanu komisija sadarbībā ar uzņēmumu “SOAAR” turpināja pilnveidot elektronisko vēlēšanu administrēšanas sistēmu, ar kuras palīdzību Latvijā ir iespējams sagatavot, iesniegt un publicēt deputātu kandidātu sarakstus, priekšvēlēšanu programmas un ziņas par kandidātiem, īstenot pārbaudes par deputātu kandidātu atbilstību vēlēšanu likuma prasībām, sagatavot vēlēšanu zīmju maketus, dokumentēt vēlēšanu iecirkņos veicamos pienākumus, skenēt vēlēšanu zīmes, elektroniski apkopot par kandidātu sarakstiem un kandidātiem nodotās balsis, sagatavot vēlēšanu komisiju balsu skaitīšanas protokolus, publicēt tiešsaistē ziņas par vēlētāju līdzdalību un vēlēšanu rezultātus katrā vēlēšanu iecirknī, tādējādi nodrošinot iespēju vēlētajiem, novērotājiem un citiem interesentiem sekot līdzi vēlēšanu rezultātu apkopošanai reālā laikā.

Gatavojoties 13. Saeimas vēlēšanām, īpaša uzmanība tika pievērsta arī vēlēšanu drošības jautājumiem. Sadarbībā ar tiesībsargājošajām iestādēm Centrālā vēlēšanu komisija īstenoja pasākumus 13. Saeimas vēlēšanu elektroniskās sistēmas un publiskās interneta vietnes drošības nodrošināšanai. Papildus priekšvēlēšanu laikā sadarbībā ar Drošības policiju, Cert.lv un Vēlēšanu drošības darba grupu notika vēlēšanu komisiju amatpersonu mācības vēlēšanu un IT drošības jautājumos.

Centrālās vēlēšanu komisijas mācību semināri pašvaldību vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju amatpersonām norisinājās 28 Latvijas pilsētās, kā arī četri mācību semināri ar diasporas organizāciju Berlīnē, Vācijā.

Pirms 13. Saeimas vēlēšanām Centrālā vēlēšanu komisija īstenoja arī pasākumus vēlētāju informēšanai, kuri plašāk aprakstīti šā pārskata sadaļā “Darbs ar sabiedrību”.

13. Saeimas vēlēšanas norisinājās piecos vēlēšanu apgabalos – Rīgā, Vidzemē, Latgalē, Kurzemē un Zemgalē. Proporcioniāli vēlēšanu apgabalos reģistrētajam vēlētāju skaitam četrus mēnešus pirms vēlēšanu dienas Centrālā vēlēšanu komisija noteica katrā vēlēšanu apgabalā ievēlējamo deputātu skaitu. 13. Saeimas vēlēšanās Rīgas vēlēšanu apgabalā bija jāievēlē 35 deputāti, Vidzemes vēlēšanu apgabalā – 25 deputāti, Latgales vēlēšanu

apgabalā – 14 deputāti, Zemgales vēlēšanu apgabalā – 14 deputāti un Kurzemes vēlēšanu apgabalā – 12 deputāti. Vēlētāju skaita izmaiņu un migrācijas ietekmē četru gadu laikā kopš 12. Saeimas vēlēšanām par trīs deputātu vietām bija palielinājies Rīgas vēlēšanu apgabalā ievēlējamo deputātu skaits un par vienu vietu samazinājies deputātu skaits Vidzemes, Latgales un Kurzemes vēlēšanu apgabalos. Deputātu vietu skaits Zemgales vēlēšanu apgabalā bija palicis nemainīgs.

Deputātu kandidātu sarakstu iesniegšana 13. Saeimas vēlēšanām norisinājās no 2018. gada 18. jūlija līdz 7. augustam. Šis bija pirmās parlamenta vēlēšanas pēc grozījumu Saeimas vēlēšanu likumā spēkā stāšanās, kas noteica, ka iesniegt kandidātu sarakstu vēlēšanām var likumā noteiktā kārtībā reģistrēta politiskā partija, kura dibināta ne vēlāk kā gadu pirms Saeimas vēlēšanām un kurā ir ne mazāk kā 500 biedru. Līdzīgs nosacījums bija attiecināms arī uz politisko partiju apvienībām, nosakot, ka visām partiju apvienībā ietilpstošajām partijām jābūt dibinātām ne vēlāk kā gadu pirms Saeimas vēlēšanām un partiju apvienībā kopā jābūt ne mazāk kā 500 biedriem.

13. Saeimas vēlēšanām Centrālā vēlēšanu komisija reģistrēja 16 viena nosaukuma partiju un partiju apvienību deputātu kandidātu sarakstus un 1461 deputātu kandidātu. Vēlēšanām pieteikto kandidātu sarakstu skaits bija par trīs vairāk nekā 12. Saeimas vēlēšanās.

Deputātu kandidātu sarakstus iesniedza deviņas partijas un septiņas partiju apvienības. Visas partijas un partiju apvienības kandidātu sarakstus iesniedza visos piecos vēlēšanu apgabalos. Sešu partiju un partiju apvienību kandidātu sarakstos tika pieteikts maksimāli iespējamais kandidātu skaits – 115. Savukārt mazākais viena nosaukuma kandidātu sarakstos pieteiktais kandidātu skaits bija 22.

Sākotnēji kandidātu sarakstos tika pieteikti 1470 deputātu kandidātu, taču deviņus deputātu kandidātus Centrālā vēlēšanu komisija no sarakstiem izsvītroja, un vēlēšanās piedalījās 1461 deputātu kandidāts.

Pārbaudot deputātu kandidātu atbilstību Saeimas vēlēšanu likuma prasībām, Centrālā vēlēšanu komisija saņēma Iekšlietu ministrijas Informācijas centra informāciju, ka uz pieciem kandidātiem attiecināmi Saeimas vēlēšanu likuma 5. panta 3. punktā noteiktie kandidēšanas ierobežojumi, bet uz trim deputātu kandidātiem – Saeimas vēlēšanu likuma 5. panta 4. punktā noteiktie ierobežojumi.

No Totalitārisma seku dokumentēšanas centra tika saņemta informācija, ka uz vienu kandidātu attiecas Saeimas vēlēšanu likuma 5. panta 6. punktā noteiktais ierobežojums, kas liedz Saeimas vēlēšanās pieteikt par kandidātu personu, kura pēc 1991. gada 13. janvāra darbojusies Latvijas Komunistiskajā partijā, ja to apliecina tiesas spriedums. Ņemot vērā Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija spriedumu, kurā Satversmes tiesa norāda, ka ikviens šāds gadījums jāvērtē individuāli, lai pārliecinātos, vai persona ar savu rīcību joprojām apdraud Latvijas valsts neatkarību un demokrātiskas tiesiskas valsts principus, Centrālā vēlēšanu komisija par šo kandidātu lūdza papildu informāciju Drošības policijai un Satversmes aizsardzības birojam. Ņemot vērā no šīm iestādēm saņemto informāciju, Centrālā vēlēšanu komisija šo kandidātu no 13. Saeimas deputātu kandidātu saraksta svītroja. Viens kandidāts no saraksta tika svītrots pēc paša lūguma, jo informēja Centrālo vēlēšanu komisiju, ka viņš nav piekritis savas kandidatūras pieteikšanai un viņa paraksts

Centrālajai vēlēšanu komisijai iesniegtajos dokumentos ir viltots. Lietas materiālus Centrālā vēlēšanu komisija nodeva izmeklēšanai Valsts policijai.

Divi no svītrotajiem deputātu kandidātiem izmantoja likumā paredzēto iespēju Centrālās vēlēšanu komisijas lēmumu apstrīdēt tiesā. Vienā gadījumā tiesas lēmums bija personai labvēlīgs, bet otrā – pieteikums tika noraidīts.

Papildus par četriem deputātu kandidātiem Totalitārisma seku dokumentēšanas centrs sniedza ziņas, ka kandidāti varētu būt sadarbojušies ar Latvijas PSR Valsts drošības komiteju kā šī dienesta aģenti. Šiem kandidātiem Saeimas vēlēšanu likums neliedz kandidēt, bet informācija par iespējamo sadarbību ar Latvijas PSR Valsts drošības komiteju tika publicēta "Latvijas Vēstnesī".

Centrālās vēlēšanu komisijas apkopotā statistika par 13. Saeimas deputātu kandidātiem liecina, ka lielākā daļa deputātu kandidātu ir vīrieši, kas šoreiz veidoja 68,2 procentus no kandidātu kopskaita. Lielākajai daļai jeb 79,4 procentiem kandidātu bija augstākā izglītība, 20,1 procentam kandidātu – vidējā izglītība, bet septiņiem kandidātiem bija tikai pamatzglītība.

13. Saeimas deputātu kandidātu vidējais vecums bija 46,5 gadi un, salīdzinot ar 12. Saeimas vēlēšanām, tas bija pieaudzis par pusotru gadu. Jaunākajam kandidātam vēlēšanu dienā bija 21 gads, bet vecākajam deputātu kandidātam – 88 gadi.

13. Saeimas vēlēšanu dienā, 2018. gada 6. oktobrī, vēlēšanu iecirkņi Latvijā un ārvalstīs balsotājiem bija atvērti no pulksten 7.00 līdz 20.00 pēc vietējā laika. Tiesības piedalīties vēlēšanās bija Latvijas pilsoņiem no 18 gadu vecuma.

Latvijas pašvaldībās visvairāk vēlētāju balsoja Pierīgas vēlēšanu iecirkņos. Piemēram, Saulkrastu, Mārupes, Ķekavas un Ādažu novadā vēlētāju aktivitāte bija 70 procentu un augstāka. 70 procentu un augstāka vēlētāju aktivitāte bija arī Siguldas novadā, Cēsu novadā un Valmieras pilsētā. Visszemākā vēlētāju līdzdalība bija vērojama Latgales pašvaldībās, kur Rēzeknes, Ciblas, Daugavpils, Dagdas, Zilupes un Riebiņu novadā nepārsniedza 40 procentu.

Viena no papildu balsošanas iespējām 13. Saeimas vēlēšanās bija balss nodošana glabāšanā. Atbilstoši Saeimas vēlēšanu likumam šāda iespēja bija 58 vēlēšanu iecirkņos 37 pašvaldībās ar vēlētāju skaitu vismaz 7500. Vēlēšanu iecirkņi, kuros varēja nodot balsi glabāšanā bija atvērti trīs dienas pirms vēlēšanām – 2018. gada 3., 4. un 5. oktobrī – dažas stundas dienā.

Iespēju nodot balsi glabāšanā 13. Saeimas vēlēšanās izmantoja 33 791 jeb 2,18% vēlētāju, kas ir neliels pieaugums, salīdzinot ar 12. Saeimas vēlēšanām. No tiem 34 vēlētāji izmantoja vēlēšanu likumā paredzēto iespēju balsojumu mainīt vēlēšanu dienā.

Savukārt vēl vienu papildu balsošanas iespēju – balsošanu savā atrašanās vietā izmantoja 16 685 jeb 1,08% vēlētāju, kas bija nedaudz mazāk nekā 12. Saeimas vēlēšanās.

16 Latvijas Republikas pārstāvniecībās vēlētājiem tika nodrošināta arī iespēja reģistrēties balsošanai pa pastu. 13. Saeimas vēlēšanās pasta balsošanai pieteicās 433 vēlētāji, no kuriem nobalsoja 431 vēlētājs jeb 0,32 procenti no ārvalstīs reģistrēto vēlētāju skaita.

Vēlēšanu norisi un balsu skaitīšanu vēlēšanu iecirkņos ir tiesīgi novērot partiju un partiju apvienību, kuras iesniegušas kandidātu sarakstus Saeimas vēlēšanām, pilnvarotie novērotāji, Centrālās vēlēšanu komisijas un pašvaldību vēlēšanu komisiju pilnvarotie novērotāji, kā arī plašsaziņas līdzekļu pārstāvji. Vēlēšanu iecirkņu komisiju apkopotā informācija liecina, ka iespēju novērot 13. Saeimas vēlēšanu norisi un balsu skaitīšanu vēlēšanu iecirkņos ir izmantojušas 11 no 16 vēlēšanām reģistrētajām partijām un partiju apvienībām. Partiju un partiju apvienību novērotāji kopā reģistrēti 339 no 1075 klātienes vēlēšanu iecirkņiem, to skaitā sešos vēlēšanu iecirkņos ārvalstīs. Pavisam iecirkņu vēlēšanu gaitas žurnālos partiju un partiju apvienību, Centrālās vēlēšanu komisijas, pašvaldību vēlēšanu komisiju pilnvaroto novērotāju, starptautisko vēlēšanu novērotāju un plašsaziņas līdzekļu klātbūtne reģistrēta 459 vēlēšanu iecirkņos, to skaitā 23 vēlēšanu iecirkņos ārvalstīs.

13. Saeimas vēlēšanām Centrālā vēlēšanu komisija akreditēja arī 63 starptautiskos novērotājus no 14 valstīm un Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroja vēlēšanu novērošanas misijas.

Balsu skaitīšana vēlēšanu iecirkņos sākās vēlēšanu dienas vakarā pēc iecirkņu slēgšanas. 13. Saeimas vēlēšanās turpināja augt to iecirkņu skaits, kas balsu skaitīšanā izmantoja skenerus. (*Skatīt 1.tabulu*) Šajās vēlēšanās skenerus lietoja 659 jeb 61 procents vēlēšanu iecirkņu, kas bija par 59 iecirkņiem jeb 3 procentpunktiem vairāk nekā 12. Saeimas vēlēšanās, kad vēlēšanu zīmes tika skenētas attiecīgi 600 jeb 58 procentos vēlēšanu iecirkņu. No visām derīgajām vēlēšanu zīmēm ieskenētas tika 699 051 jeb 83 procenti vēlēšanu zīmju.

1. tabula

Skeneru izmantošana balsu skaitīšanā vēlēšanu iecirkņos 12. un 13. Saeimas vēlēšanās*

Vēlēšanu apgabals	13. Saeimas vēlēšanas			12. Saeimas vēlēšanas		
	iecirkņi kopā	skenēja	īpatsvars	iecirkņi kopā	skenēja	īpatsvars
Rīga	282	163	58%	259	159	61%
<i>t.sk. Rīgas pilsētā</i>	159	159	100%	159	159	100%
Vidzeme	272	180	66%	268	156	58%
Latgale	205	135	66%	206	121	59%
Kurzeme	155	55	36%	156	45	29%
Zemgale	164	126	77%	165	119	72%
Kopā valstī	1078	659	61%	1054	600	57%

*SIA "SOAAR" dati.

13. Saeimas vēlēšanās Centrālā vēlēšanu komisija pilnveidoja kārtību, kādā interneta mājaslapā tika ievietoti provizorisks vēlēšanu rezultāti vēlēšanu naktī, nodrošinot katra iecirkņa balsu skaitīšanas rezultātu publicēšanu reālā laikā. Katra vēlēšanu iecirkņa balsu skaitīšanas rezultāti tika publicēti uzreiz, kā iecirknis bija ievadījis un apstiprinājis balsu skaitīšanas rezultātus elektroniskajā vēlēšanu sistēmā. Tādējādi provizorisks vēlēšanu

rezultāti par kandidātu sarakstiem 13. Saeimas vēlēšanu mājaslapā vēlēšanu naktī bija pieejami vidēji divas stundas ātrāk nekā 12. Saeimas vēlēšanās.

13. Saeimas vēlēšanās tika saņemtas 843 920 derīgas vēlēšanu aploksnes, kurās bija 839 000 derīgas vēlēšanu zīmes. No visām derīgajām zīmēm 499 632 jeb 59,6 procenti zīmju bija grozītas jeb tādas, kurās vēlētāji bija izdarījuši vismaz vienu atzīmi “+” vai svītrojumu kādam no deputātu kandidātiem. 2114 jeb 0,25% derīgo vēlēšanu aploksņu bija tukšas, bez vēlēšanu zīmēm. 96 vēlēšanu aploksnēs tika atrastas saplēstas vēlēšanu zīmes, 15 aploksnēs – zīmes no cita vēlēšanu apgabala, bet 2695 vēlēšanu aploksnēs - vairākas atšķirīga satura vēlēšanu zīmes, līdz ar to neviena no šīm zīmēm nebija līdzskaitāma.

Saeimas vēlēšanu likums noteic, ka 100 deputātu vietas sadalāmas starp tiem kandidātu sarakstiem, kuri kopā valstī saņēmuši vismaz 5 procentus nodoto balsu kopskaita, un par nodoto balsu kopskaitu vietu aprēķinā uzskatāms derīgo vēlēšanu aploksņu kopskaits. Atbilstoši vēlēšanu rezultātiem, lai pretendētu uz vietām 13. Saeimā, viena nosaukuma deputātu kandidātu sarakstam bija nepieciešamas vismaz 42 196 balsis.

13. Saeimas vēlēšanu rezultāti liecināja, ka no 16 vēlēšanām reģistrētajiem kandidātu sarakstiem ne mazāk kā 5 procentus nodoto balsu kopskaita saņēma septiņi kandidātu saraksti. Deputātu kandidātu sarakstu saņemtais balsu un vietu skaits 13. Saeimā apkopots 2. tabulā.

2. tabula

Deputātu kandidātu sarakstu saņemtais balsu un vietu skaits 13. Saeimā

Saraksta numurs	Saraksta nosaukums	Derīgās zīmes	%	Vietu skaits
1.	“Latvijas Krievu savienība”	27 014	3,20%	0
2.	Jaunā konservatīvā partija	114 694	13,59%	16
3.	Rīcības partija	1059	0,12%	0
4.	Nacionālā apvienība “Visu Latvijai!”– “Tēvzemei un Brīvībai/LNNK”	92 963	11,01%	13
5.	“PROGRESĪVIE”	22 078	2,61%	0
6.	“Latvijas centriskā partija”	897	0,10%	0
7.	“LSDSP/KDS/GKL”	1735	0,20%	0
8.	No sirds Latvijai	7114	0,84%	0
9.	“Saskaņa” sociāldemokrātiskā partija	167 117	19,80%	23
10.	Attīstībai/Par!	101 685	12,04%	13
11.	Latvijas Reģionu Apvienība	35 018	4,14%	0
12.	“Latviešu Nacionālisti”	4245	0,50%	0
13.	Jaunā VIENOTĪBA	56 542	6,69%	8

14.	Par Alternatīvu	2900	0,34%	0
15.	Politiskā partija "KPV LV"	120 264	14,25%	16
16.	Zaļo un Zemnieku savienība	83 675	9,91%	11

Pēc vēlēšanām Centrālā vēlēšanu komisija saņēma divu Zaļo un Zemnieku savienības deputātu kandidātu iesniegumus ar lūgumu pārskaitīt par viņiem nodotās atzīmes "+" un svītrojumus Kurzemes un Latgales vēlēšanu apgabalā. Šos iesniegumus Centrālā vēlēšanu komisija izskatīja 2018. gada 16. oktobra sēdē, secinot, ka balsu pārskaitīšanai nav pietiekama pamatojuma, jo nav pierādījumu tam, ka iecirkņu balsu skaitīšanas rezultāti būtu kļūdaini vai apzināti ietekmēti.

13. Saeimas vēlēšanu rezultātus un 13. Saeimā ievēlētos deputātus Centrālā vēlēšanu komisija apstiprināja 2018. gada 19. oktobrī, tomēr viens no deputātu kandidātiem, kura lūgumu pēc rezultātu pārskaitīšanas Centrālā vēlēšanu komisija neatzina par pamatotu, izmantoja Saeimas vēlēšanu likumā paredzēto iespēju apstrīdēt tiesā Centrālās vēlēšanu komisijas lēmumu par 13. Saeimas vēlēšanu rezultātiem. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments ar 2018. gada 31. oktobra spriedumu pieteicēja pieteikumu noraidīja. Tiesas spriedums nebija pārsūdzams. 13. Saeima uz pirmo sēdi sanāca 2018. gada 6. novembrī. Ar galīgajiem 13. Saeimas vēlēšanu rezultātiem iespējams iepazīties Centrālās vēlēšanu komisijas tīmekļa vietnē www.cvk.lv sadaļā "Vēlēšanas/Saeimas vēlēšanas", precīza saite <https://sv2018.cvk.lv>.

Pēc vēlēšanām Centrālā vēlēšanu komisija 13. Saeimas vēlēšanu rezultātus apkopoja arī atsevišķā izdevumā, kura elektroniskā versija arī pieejama Centrālās vēlēšanu komisijas tīmekļa vietnē.

2.2. 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanas

Reizi piecos gados Eiropas Savienības (ES) dalībvalstu vēlētajiem ir iespēja piedalīties Eiropas vēlēšanās, ievēlot savus pārstāvjus Eiropas Parlamentā (EP). EP vēlēšanas dalībvalstīs norisināsies 2019. gadā no 23. līdz 26. maijam, bet vēlēšanu diena Latvijā - sestdiena, 2019. gada 25. maijs.

2019. gada EP vēlēšanu sagatavošanu Centrālā vēlēšanu komisija sāka 2018. gada janvārī, kad apspriešanai parlamentā tika iesniegti divi priekšlikumi vēlētajū balsošanas iespēju paplašināšanai. Tie paredzēja ieviest iespēju balsot jebkurā vēlēšanu iecirknī Latvijā iepriekšējās balsošanas dienās un ārvalstīs papildus pasta balsošanai veidot arī vēlēšanu iecirkņus. Pēc priekšlikumu izskatīšanas un atbalstīšanas Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijā Centrālā vēlēšanu komisija izstrādāja un 2018. gada maijā iesniedza Saeimā arī attiecīgus grozījumus Eiropas Parlamenta vēlēšanu likumā, Vēlētajū reģistra likumā un Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju likumā. Vēl daži Centrālās vēlēšanu komisijas priekšlikumi grozījumiem Eiropas Parlamenta vēlēšanu likumā paredzēja balsošanu vēlētajiem ieslodzījuma vietās un īslaicīgās aizturēšanas izolatoros organizēt tikai iepriekšējā balsošanas dienās, bet

balsošanu atrašanās vietās vēlētajiem, kuri veselības stāvokļa dēļ nevar nobalsot vēlēšanu iecirknī, atkarībā no vēlēšanu iecirkņa iespējām organizēt gan iepriekšējās balsošanas dienās, gan vēlēšanu dienā.

Balsošanu citā iecirknī iepriekšējās balsošanas laikā Centrālā vēlēšanu komisija rosināja izmēģināt pārbaudes režīmā, lai izsvērtu līdzīga tehniskā risinājuma izmantošanas iespējas 2022. gada Saeimas vēlēšanās, kurās vēlēšanu uzskaitē vairs nebūtu ieteicams izmantot pasu spiedogus, jo šī vēlēšanu reģistrācijas kārtība ievērojami apgrūtināta vēlēšanu, kuru rīcībā ir tikai personas apliecība, dalību vēlēšanās. Līdz ar to vēlēšanu likumā tika iestrādāts nosacījums, ka vēlētais var nobalsot iepriekš citā iecirknī, izņemot iecirkņus, kuri nevar nodrošināt vēlēšanu sarakstā iekļauto ziņu elektronisku apmaiņu ar vēlēšanu iecirkni, kura vēlēšanu sarakstā vēlētais reģistrēts.

Pats tehniskais risinājums paredzēja papildus drukātajiem vēlēšanu sarakstiem vēlēšanu iecirkņos Latvijā izmantot arī elektronisku vēlēšanu sarakstu un veikt vēlēšanu datu elektronisku apmaiņu starp iecirkņiem. Atbilstoši iecerei, vēlētajam balsojot ne savā vēlēšanu iecirknī, vēlēšanu komisijai elektroniskajā vēlēšanu sarakstā būtu jāpārlicinās, kurā iecirknī vēlētais reģistrēts, un par vēlētajiem, kuri nav attiecīgā iecirkņa vēlētaji, sistēmā jānosūta pieprasījums vēlētajam iecirknim. Saņemot šādu pieprasījumu, vēlēšanu iecirkņa komisijas pienākums būtu pārbaudīt, vai vēlētais jau nav nobalsojis, un nosūtīt attiecīgu paziņojumu iecirknim, uz kuru vēlētais atnācis balsot. Saņemot atbildi, ka vēlētais savā iecirknī nav balsojis, viņš tiktu iekļauts jaunā iecirkņa vēlēšanu sarakstā un iegūtu tiesības balsot šajā iecirknī. Savukārt no sākotnējā iecirkņa vēlētais tiktu svītrots. Tādējādi šis risinājums nodrošina principa “viens vēlētais – viena balss” ievērošanu, un paredz, ka iespējamo tehnisko traucējumu gadījumā, vēlētajiem joprojām saglabājas iespēja nobalsot savā vēlēšanu iecirknī vēlēšanu dienā.

Tomēr šo balsošanas iespēju ieviešanu ievērojami sarežģīja tas, ka grozījumus Eiropas Parlamenta vēlēšanu likumā parlaments pieņēma tikai 2018. gada 25. oktobrī, un tie stājās spēkā 2018. gada 28. novembrī. Savukārt grozījumi Vēlēšanu reģistra likumā un Republikas pilsētu un novadu vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju likumā, kas noteica kārtību, kā izveidojami EP vēlēšanu iecirkņi ārvalstīs, – tikai 2018. gada 20. decembrī, un tie stājās spēkā 2019. gada 11. janvārī.

Vienlaikus jauno balsošanas iespēju ieviešanā un šo EP vēlēšanu sarīkošanā Centrālā vēlēšanu komisija saskārās arī ar grūtībām atbilstoša finansējuma piesaistīšanā. To ietekmēja vairāki apstākļi, gan novēlotā grozījumu pieņemšana Saeimā, gan sarežģītais un laikietilpīgais valdības veidošanas process pēc 2018. gada 6. oktobra Saeimas vēlēšanām un ar to saistītā ieilgušī 2019. gada valsts budžeta apstiprināšana. Līdz ar to finansējums vēlēšanu datu apmaiņas e-pakalpojuma izstrādei un vēlēšanu iecirkņu ārvalstīs darbības nodrošināšanai, Centrālajai vēlēšanu komisijai bija pieejams tikai no 2019. gadā, kad stājās spēkā likums “Par valsts budžetu 2019. gadam”, un līdz martam nebija skaidrs, vai finansējums vēlēšanu datu apmaiņas e-pakalpojumam vispār tiks rasts.

Gatavojoties EP vēlēšanām, Centrālā vēlēšanu komisija nesaņēma arī atbalstu republikas pilsētu un novadu un vēlēšanu iecirkņu komisiju locekļu un pieaicināto personu atalgojuma palielināšanai. Meklējot risinājumu, lai nepietiekama finansējuma apstākļos nodrošinātu

vēlēšanu iecirkņu darbu atbilstoši likumam, Centrālā vēlēšanu komisija uzdeva pašvaldību vēlēšanu komisijām, izvērtēt iespējas samazināt vēlēšanu iecirkņu komisiju locekļu skaitu. Centrālās vēlēšanu komisijas ieteikums bija iecirkņos ar balsstiesīgo skaitu mazāku par 2000, iecirkņa komisijā iekļaut piecus komisijas locekļus, iecirkņos ar balsstiesīgo skaitu no 2000 līdz 2999 – sešus komisijas locekļus un pārējos – septiņus komisijas locekļus. Pret šādu risinājumu iebilda lielo pašvaldību vēlēšanu komisijas, pamatoti norādot, ka šāds komisijas locekļu skaits nav pietiekams, jo neļauj nodrošināt raitu vēlēšanu apkalošanu vairāk noslogotajās balsošanas stundās, un vēlēšanu komisijām iecirkņa darba nodrošināšanai tāpat ir nepieciešams piesaistīt papildu darbiniekus jeb pieaicinātās personas.

2018. gadā, gatavojoties EP vēlēšanām, Centrālā vēlēšanu komisija īstenoja arī divus publiskos iepirkumus. Iepirkumi tika veikti, lai nodrošinātu vēlēšanu administrēšanas e-pakalpojumu, kas paredzēja izstrādāt kandidātu sarakstu sagatavošanas, iesniegšanas un publicēšanas lietojumprogrammu, vēlēšanu zīmju maketu sagatavošanu, elektronisku vēlēšanu gaitas žurnālu vēlēšanu iecirkņiem un vēlēšanu komisijām, veikt vēlēšanu rezultātu elektronisku apkalošanu un publicēšanu, sagatavot vēlēšanu rezultātu izdevumu PDF formātā, kā arī, lai nodrošinātu vēlēšanu sarīkošanai nepieciešamo poligrāfijas materiālu un vēlēšanu aplokšņu izgatavošanu un piegādi.

2.3. Vēlētāju likumdošanas iniciatīvas

Atbilstoši Satversmei ne mazāk kā vienai desmitajai daļai vēlētāju ir tiesības iesniegt Valsts prezidentam pilnīgi izstrādātu Satversmes grozījumu projektu vai likumprojektu, kuru prezidents pēc tam nodod izskatīšanai Saeimai, vai arī ierosināt tautas nobalsošanu par Saeimas atsaukšanu. Izmantot šīs tiesības vēlētāji var 12 mēnešu laikā no dienas, kad Centrālā vēlēšanu komisija iniciatīvu reģistrējusi.

Kārtību, kādā vēlētāji var īstenot šīs tiesības, nosaka likums “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu”.

Spēkā esošie parakstu vākšanas nosacījumi paredz, ka 12 mēnešu laikā pēc iniciatīvas grupas reģistrēšanas Centrālajā vēlēšanu komisijā parakstīties par iniciatīvas ierosināšanu vēlētāji var internetā – vienotajā valsts un pašvaldību portālā Latvija.lv vai klātienē – pie zvērinātiem notāriem, dzīvesvietas deklarēšanas vietās pašvaldībās, bāriņtiesās, kuras veic notariālas darbības, novados pie pagastu vai pilsētu pārvalžu vadītājiem. Likums ļauj iniciatīvas grupai vākt parakstus arī citā tiešsaistes sistēmā, ja tiek nodrošināta parakstītāja identifikācija un fizisko personas datu aizsardzība.

Maksa par paraksta apliecināšanu jāsedz vēlētājam vai iniciatīvas grupai. Savukārt parakstīšanos portālā Latvija.lv nodrošina valsts, un vēlētājam šis pakalpojums ir bez maksas. Kopš 2016. gada 1. marta parakstīties par vēlētāju iniciatīvām portālā Latvija.lv var ne tikai, izmantojot drošu elektronisko parakstu, bet arī internetbanku autentifikāciju.

Par 1/10 vēlētāju parakstu savākšanu un iesniegšanu Centrālajā vēlēšanu komisijā, kā arī iniciatīvas popularizēšanu pilnībā atbild iniciatīvas grupa. Centrālās vēlēšanu komisijas

pienākums ir reģistrēt iniciatīvu vai atteikt iniciatīvas reģistrēšanu, pirms tam izvērtējot, vai iniciatīvas grupa atbilst likumā noteiktajām prasībām, vai iniciatīvas grupas iesniegtais likumprojekts, Satversmes grozījumu projekts ir pilnībā izstrādāts pēc formas un satura, vai tautas nobalsošanas ierosinājums par Saeimas atsaukšanu ir iesniegts, ievērojot Satversmē noteiktos termiņus.

Centrālās vēlēšanu komisijas pienākums ir saskaitīt par iniciatīvu nodotos vēlētāju parakstus, pārbaudot, vai parakstījušās personas ir vēlētāji. Lai izpildītu šo likuma prasību un saprātīgā termiņā nodrošinātu parakstītāju pārbaudi, parakstu uzskaiti un kontroli, Centrālā vēlēšanu komisija izmanto vienotu tiešsaistes Parakstu vākšanas sistēmu, kura ir pieejama visiem parakstu apliecinātājiem pašvaldībās un kurā tiek reģistrēti un uzkrāti parakstu apliecinājumi. Vienlaikus sistēma ļauj sagatavot un izdrukāt vēlētājiem izsniedzamo parakstu apliecinājumu veidlapas, jo atbilstoši likumam paraksti ir vācam uz Centrālās vēlēšanu komisijas apstiprināta parauga veidlapas.

2018. gadā noslēdzās parakstu vākšana par divām 2017. gadā reģistrētajām iniciatīvām – partijas “No sirds Latvijai” iesniegto likumprojektu “Grozījums likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli” un biedrības “Atvērtās pārvaldības partnerība Latvijā” iesniegto likumprojektu “Par 2012. gada 8. novembra likuma “Grozījumi likumā “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu”” atcelšanu”.

Par partijas “No sirds Latvijai” iesniegto likumprojektu Centrālās vēlēšanu komisijas parakstu vākšanas sistēmā tika reģistrēti 29 500 parakstu apliecinājumu, bet par biedrības “Atvērtās pārvaldības partnerība Latvijā” iesniegto likumprojektu – 909 parakstu apliecinājumi.

2018. gadā Centrālajā vēlēšanu komisijā tika reģistrētas divas vēlētāju likumdošanas iniciatīvas. 2018. gada 23. aprīlī partija “No sirds Latvijai” parakstu vākšanai atkārtoti iesniedza likumprojektu “Grozījums likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli”, bet biedrība “Atvērtās pārvaldības partnerība Latvijā” 2018. gada 31. augustā atkārtoti iesniedza likumprojektu “Par 2012. gada 8. novembra likuma “Grozījumi likumā “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu”” atcelšanu”.

Ar visām Centrālajā vēlēšanu komisijā iesniegtajām vēlētāju iniciatīvām un parakstu vākšanas nosacījumiem iespējams iepazīties Centrālās vēlēšanu komisijas mājaslapā www.cvk.lv sadaļā “Vēlētāju iniciatīvas”. Šajā sadaļā pieejama arī Centrālās vēlēšanu komisijas apkopotā informācija ar parakstu vākšanas vietām pašvaldībās un pie notāriem, norādes, kā parakstīties elektroniski, un Centrālās vēlēšanu komisijas sagatavotās infografikas.

2.4. Eiropas pilsoņu iniciatīvas

Eiropas pilsoņu iniciatīva ir instruments, ar kura palīdzību miljons pilsoņu no vismaz septiņām Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīm var aicināt Eiropas Komisiju ierosināt tiesību aktus par jautājumiem, kuri ir ES kompetencē un par kuriem ES drīkst pieņemt regulējumu. Tie var būt, piemēram, tiesību akti tādās nozarēs kā vide, lauksaimniecība,

transports, sabiedrības veselība un citi.³ Kopš 2012. gada Latvijas pilsoņiem ir iespēja piedalīties ES ietvaros rīkotajās parakstu vākšanās Eiropas pilsoņu iniciatīvu atbalstam. Eiropas pilsoņu iniciatīvas iesniegšanas kārtība ir noteikta Eiropas Parlamenta (EP) un Padomes 2011. gada 16. februāra regulā (ES) Nr.211/2011 par pilsoņu iniciatīvu un likumā “Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu”.

Lai pieteiktu Eiropas pilsoņu iniciatīvu, no vismaz septiņiem ES pilsoņiem, kuri dzīvo septiņās dažādās dalībvalstīs, ir jāizveido pilsoņu komiteja. Organizācijām nav atļauts ierosināt un organizēt pilsoņu iniciatīvas, taču, ja tiek nodrošināta pilnīga caurskatāmība, organizācijas drīkst sekmēt un atbalstīt iniciatīvas.⁴ Ja paziņojumi par atbalstu kādai no Eiropas pilsoņu iniciatīvām tiek vākti arī Latvijā, pēc parakstu vākšanas beigām tie jāiesniedz Centrālajai vēlēšanu komisijai, kuras kompetencē ietilpst divu mēnešu laikā saskaitīt derīgos atbalsta paziņojumus un konstatēt rezultātu.

2018. gadā parakstu vākšanai tika reģistrētas septiņas jaunas Eiropas pilsoņu iniciatīvas, kā arī parakstu vākšana turpinājās par septiņām 2017. gadā reģistrētajām iniciatīvām. Četras no iniciatīvām nebija sekmīgas, jo gada laikā netika savākts nepieciešamais atbalsta paziņojumu skaits. Vienu iniciatīvu tās organizatori atsauca. Par divām iniciatīvām, kurām parakstu vākšanas termiņš noslēdzās, informācija vēl tiek apkopota. (*skatīt 3. tabulu*)

3. tabula

Eiropas pilsoņu iniciatīvas, par kurām notika parakstu vākšana 2018. gadā*

Nr.	Nosaukums	Reģistrācijas datums un numurs	Paziņojumu par atbalstu vākšanas termiņš
Aktuālās iniciatīvas			
1.	Obligāts pārtikas produktu marķējums — neveģetārs/veģetārs/vegānisks	12/11/2018 ECI(2018)000007	12/11/2019
2.	Ēd oriģinālu! Atmasko savu ēdienu	02/10/2018 ECI(2018)000006	02/10/2019
3.	Apturēt krāpšanos ar ES līdzekļiem un to ļaunprātīgu izmantošanu: ieviest labāku lēmumu, īstenošanas un sankciju kontroli	27/09/2018 ECI(2018)000005	27/09/2019
4.	Izbeigt sprostu laikmetu	11/09/2018 ECI(2018)000004	11/09/2019
5.	Pastāvīga Eiropas Savienības pilsonība	23/07/2018 ECI(2018)000003	23/07/2019
6.	Novērsīsim badu 8 % Eiropas iedzīvotāju!	19/07/2018 ECI(2018)000002	19/07/2019
7.	Mēs esam viesmīlīga Eiropa, palīdzēsim!	15/02/2018 ECI(2018)000001	15/02/2019
Beigusies paziņojumu par atbalstu vākšana			

³ Eiropas Komisijas tīmekļa vietne “Eiropas pilsoņu iniciatīva”, sadaļa “Vai Jūsu ideja var būt pilsoņu iniciatīva”, pieejams: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/competences>

⁴ Eiropas Komisijas tīmekļa vietne “Eiropas pilsoņu iniciatīva”, sadaļa “Sagatavošana un pilsoņu komitejas izveide”, pieejams: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/how-it-works/committee>

8.	Ekstrēmismam STOP	12/06/2017 ECI(2017)000007	12/06/2018
9.	<i>Minority SafePack</i> — miljons parakstu par daudzveidību Eiropā	03/04/2017 ECI(2017)000004	03/04/2018
Nepietiekams atbalsts			
10.	Samazināsim darba samaksas un ekonomiskās atšķirības, kas šķēļ Eiropas Savienību!	22/05/2017 ECI(2017)000006	22/05/2018
11.	ES pilsonības saglabāšana	02/05/2017 ECI(2017)000005	02/05/2018
12.	ES pilsonība eiropiešiem: vienoti daudzveidībā, neraugoties uz <i>jus soli</i> un <i>jus sanguinis</i>	27/03/2017 ECI(2017)000003	27/03/2018
13.	Eiropas Brīvās pārvietošanās instruments	11/01/2017 ECI(2017)000001	11/01/2018
Iniciatīva atsaukta			
14.	Stop ttip	10/07/2017 ECI(2017)000008	10/07/2018

* Avots: Eiropas Komisijas tīmekļa vietne “Eiropas pilsoņu iniciatīva”
<http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome>

2018. gadā Centrālā vēlēšanu komisija arī izsniegusi divus sertifikātus par derīgo atbalsta paziņojumu skaitu par Eiropas pilsoņu iniciatīvām. Par Eiropas pilsoņu iniciatīvu “Ekstrēmismam STOP” Latvijā tika saņemti četri derīgi atbalsta paziņojumi, bet par Eiropas pilsoņu iniciatīvu “Minority SafePack – miljons parakstu par daudzveidību Eiropā” – 6661 derīgs atbalsta paziņojums.

2018. gada 12. decembrī Eiropas Parlaments un Eiropas Padome panāca politisku vienošanos par Komisijas priekšlikumu pārskatīt Eiropas pilsoņu iniciatīvu, kā rezultātā 2019. gadā Eiropas Parlaments un Padome oficiāli pieņems jaunu regulu par Eiropas pilsoņu iniciatīvu. Jaunos noteikumus paredzēts piemērot no 2020. gada. Tie atvieglēs iniciatīvu sākšanu un atbalsta sniegšanu tām. Jaunā regula ir pieejama šeit: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-92-2018-INIT/lv/pdf>

2.5. Dalība starptautiskās konferencēs, semināros un mācību programmās

Pēc starptautisko iestāžu, organizāciju un sadarbības partneru ielūguma 2018. gadā Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji piedalījās arī vairākās starptautiskās konferencēs un semināros.

Latvijas Centrālās vēlēšanu komisija tiek pārstāvēta ikgadējās Eiropas Padomes Venēcijas komisijas Eiropas vēlēšanu administratoru konferencēs, Eiropas Valstu vēlēšanu administratoru asociācijas (ACEEEO) konferencēs, Pasaules vēlēšanu organizāciju asociācijas (A-WEB) konferencēs, Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO)

Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroja (DICB) organizētajos semināros vēlēšanu ekspertiem un divās Eiropas Komisijas darba grupās - Vēlēšanu lietu ekspertu grupā par tiesībām balsot un kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās un pašvaldību vēlēšanās (*Expert group on electoral matters - Right to vote and to stand as a candidate in elections for the EP and in municipal elections (E00617)*) un Pilsoņu iniciatīvu ekspertu grupā (*Expert group on the Citizens' Initiative (E02714)*).

Zemāk apkopota informācija par visām starptautiskajām konferencēm un semināriem, kurās Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji piedalījušies 2018. gadā:

TM Atsaucoties Gruzijas Centrālās vēlēšanu komisijas uzaicinājumam, Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs Arnis Cimdars un Centrālās vēlēšanu komisijas locekle Inna Laizāne piedalījās 8. ikgadējā starptautiskajā vēlēšanu administratoru konferencē, kas notika no 28. februāra līdz 1. martam Šekvetili, Gruzijā. Konferenci par tēmu “Tehnoloģijas un inovācijas pilsoņu iesaistīšanā” organizēja Gruzijas Centrālās vēlēšanu komisija sadarbībā ar Starptautisko vēlēšanu sistēmu fondu (IFES) un Starptautisko parlamentāro studiju centru (ICSP). Tā pulcēja 21 valsts vēlēšanu iestāžu un vairāku starptautisko organizāciju, t.sk. Apvienoto Nāciju Organizācijas, Starptautiskā republikāņu institūta (IRI), Eiropas Padomes, Eiropas Valstu vēlēšanu administratoru asociācijas (ACEEEO), Austrumu Eiropas daudzpartiju demokrātijas centra (*Eastern European Centre for Multiparty Democracy, EECMD*) u.c. pārstāvjus.

Konferences laikā tās dalībnieki dalījās pieredzē, iepazinās ar labās prakses piemēriem un pārrunāja izaicinājumus, kas saistīti ar tehnoloģiju un inovāciju izmantošanu pilsoņu iesaistīšanā, tai skaitā elektroniskās balsošanas nodrošināšanu. A.Cimdars iepazīstināja konferences dalībniekus ar Latvijas pieredzi tehnoloģiju izmantošanā pilsoņu iesaistīšanai

Foto: Gruzijas Centrālā vēlēšanu komisija

2017. gada pašvaldību vēlēšanās. Plašāka informācija par šo konferenci pieejama Gruzijas Centrālās vēlēšanu komisijas tīmekļa vietnē, kur iespējams iepazīties arī ar konferences dalībnieku referātiem un prezentācijām.

Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs A.Cimdars sniedz prezentāciju konferencē.

TM 2018. gada 9. martā Viļņā, Lietuvā Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs A. Cimdars piedalījās ACEEEO Izpildpadomes sēdē, kurā tika uzklauts un pieņemts zināšanai ziņojums par asociācijas darbību un stratēģiskā plāna izpildi 2017. gadā un notika diskusijas par ACEEEO Stratēģijas un Operatīvā plāna saturu nākamajam 2019. – 2023. gada periodam. Izpildpadomes locekļi izskatīja arī ACEEEO Statūtu grozījumus un virzīja tos apstiprināšanai Ģenerālajā Asamblejā, kā arī nolēma, ka ACEEEO 28. konference un Ģenerālās Asamblejas sēde notiks Slovēnijā. Tāpat sanāksmes laikā tika diskutēts par ACEEEO 27. ikgadējās starptautiskās konferences un Ģenerālās Asamblejas sēdes darba kārtības projektu.

Latvijas Centrālā vēlēšanu komisija ir pārstāvēta asociācijas valdē kopš 2000. gada. Asociācijas Izpildpadomē ir septiņu dalībvalstu – Albānijas, Bulgārijas, Horvātijas, Latvijas, Lietuvas, Moldovas un Polijas – pārstāvji. Izpildpadome tiek ievēlēta uz trim gadiem, un viens no Izpildpadomes locekļiem pilda Asociācijas prezidenta pienākumus - 2018. gadā Asociācijas prezidente bija Lietuvas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāja Laura Matjošaitīte (*Laura Matjošaityte*).

TM 2018. gada 19. un 20. aprīlī Oslo, Norvēģijā Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs A. Cimdars piedalījās Eiropas Padomes rīkotajā 15. Eiropas vēlēšanu administratoru konferencē “Drošība vēlēšanās”, kas pulcēja ap 150 dalībniekus no 31 valsts. Pasākumā bija pārstāvētas valstu nacionālās vēlēšanu komisijas, citas vēlēšanu rīkošanā iesaistītās iestādes, starptautiskās organizācijas (ANO, EDSO, IFES, International IDEA, ACEEEO u.c.) un nevalstiskās organizācijas, konferencē piedalījās informācijas un komunikācijas speciālisti, pētnieki un uzņēmuma “Facebook” pārstāvji.

Konferencē notika diskusijas par šādām tēmām: 1) normas, standarti un labās prakses piemēri vēlēšanu drošības veicināšanai; 2) jaunākie izaicinājumi vēlēšanu procesa drošībai; 3) izaicinājumi, kas saistīti ar digitālām kampaņām un sociālajiem medijiem; 4) kibernetizācijas novēršana un kibernetizācijas uzlabošana vēlēšanās. Plašāka informācija par šo konferenci pieejama Eiropas Padomes tīmekļvietnē <https://www.coe.int/en/web/electoral-management-bodies-conference/emb-2018>

TM 2018. gada 25. un 26. aprīlī Briselē, Beļģijā notika Eiropas Komisijas Tiesiskuma un patērētāju ģenerāldirektorāta Vienlīdzības un savienības pilsonības direktorāta organizētā sanāksme par demokrātiskās līdzdalības un vēlēšanu jautājumiem un kārtējā ekspertu grupas sanāksme par vēlēšanu jautājumiem. Šajos pasākumos piedalījās Centrālās vēlēšanu komisijas sekretārs Ritvars Eglājs un Centrālās vēlēšanu komisijas Informācijas nodaļas vadītāja Kristīne Bērziņa.

Galvenie sanāksmē par demokrātiskās līdzdalības un vēlēšanu jautājumiem aplūkoti temati bija mobilo savienības pilsoņu politiskā līdzdalība, t.sk. pieredzes apmaiņa par īstenotajiem pasākumiem šīs pilsoņu grupas iesaistīšanai Eiropas Parlamenta un pašvaldību vēlēšanās, piedaloties gan kā kandidātiem, gan kā vēlētajiem. Tāpat tika pārrunāta dalībvalstu pieredze, nodrošinot īpašo vēlēšanu grupu – jauniešu, vēlēšanu ar īpašām vajadzībām, minoritāšu, karavīru, vēlēšanu ieslodzījuma vietās – vēlēšanu tiesības Eiropas Parlamenta un pašvaldību vēlēšanās. Tika diskutēts par attālinātās balsošanas iespējām un to ietekmi uz vēlēšanu līdzdalības rādītājiem un pārrunāta ES institūciju komunikācijas stratēģija gaidāmajās 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanās, pārrunāta sociālo tīklu izmantošana vēlēšanu informēšanai un partiju priekšvēlēšanu kampaņās, nepieciešamie uzlabojumi Eiropas partiju finansēšanas regulējumā, ES politika attiecībā uz dezinformācijas kampaņu un viltus ziņu mazināšanu vēlēšanās un citiem ar vēlēšanu norisi saistītiem jautājumiem.

Savukārt kārtējā ekspertu grupas sanāksmē par vēlēšanu jautājumiem EK Informātikas ģenerāldirektorāta pārstāvji informēja par komisijas izstrādātā kriptogrāfijas rīka informācijas apmaiņai par Eiropas Parlamenta vēlēšanām reģistrētajiem pilsoņiem un kandidātiem pārbaudes rezultātiem un dalībvalstu iesūtītajām piezīmēm un ieteikumiem šī rīka pilnveidošanai. Šo informācijas apmaiņas rīku 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanās paredzēts izvietot vienotajā EK informācijas platformā CIRCABC.

- 2 No 2018. gada 3. līdz 6. maijam Sinajā, Rumānijā Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāja vietnieks Kārlis Kamradzis un komisijas loceklis Valdis Verners piedalījās vēlēšanu ekspertu 2. debatēs “Vienlīdzīgas vēlēšanas” un starptautiskajā konferencē “Brīvas vēlēšanas, parlamenti un nācijas veidošana”.

Šos pasākumus organizēja Rumānijas pastāvīgā vēlēšanu pārvalde sadarbībā ar Eiropas Padomes Venēcijas komisiju. Debatēs tika uzsvērti vienlīdzības principa ievērošana demokrātiskās vēlēšanās, kā arī runāts par dažādiem vēlēšanu tiesību ierobežojumiem, partiju finansējumu vēlēšanās, vēlēšanu izglītošanu medijpratības jautājumos, sociālo mediju ietekmi vēlēšanu izvēles izdarīšanā. Tāpat pārrunāja dažādu balsošanas veidu (pasta balsošana, iepriekšēja balsošana, balsošana ārvalstīs, balsošana vēlētāja atrašanās vietās, slimnīcās, ieslodzījuma ietās, kuģiem, interneta balsošana) izmantošanu demokrātisku vēlēšanu nodrošināšanā. Tika secināts, ka, palielinot alternatīvās balsošanas iespējas, palielinās vēlēšanu

administratīvās izmaksas, kas rada nepieciešamību izvērtēt, vai ieguldītie līdzekļi dod gaidīto rezultātu. Savukārt Rumānijas valsts simtgadei veltītajā konferencē aplūkoto tēmu loks bija vērsts uz vēlēšanu nozīmi valsts un nācijas veidošanā. Ar savu valstu pieredzi un vēlēšanu vēsturi iepazīstināja Gruzijas, Korejas Republikas, Moldovas, Rumānijas pārstāvji.

Foto: Rumānijas Centrālā vēlēšanu komisija.

- TM Centrālās vēlēšanu komisijas sekretārs R. Eglājs 2018. gada 15. un 16. maijā Briselē, Beļģijā piedalījās apaļā galda diskusijā par vēlēšanu statistikas izmantošanu praksē, ko organizēja Starptautiskais vēlēšanu pētījumu centrs. Galvenā uzmanība tika veltīta statistikas metožu izmantošanai vēlēšanu viltošanas pazīmju konstatēšanā. Apaļā galda rīkošanā piedalījās arī Krievijas neatkarīgo vēlēšanu novērotāju organizācija “Golos” un Zviedrijas Starptautiskais liberāļu centrs. Šo organizāciju pārstāvji iepazīstināja ar saviem pētījumiem un secinājumiem, statistiski analizējot vēlēšanu rezultātus vairākās valstīs. Vēlēšanu statistikas analīze ļauj secināt, ka vēlēšanu viltošanas pamatpazīmes ir apaļu skaitļu, veselu procentu lietošana, vienu un to pašu skaitļu norādīšana vairākos iecirkņos. Savukārt, ja vēlēšanu rezultātus vilto, ievietojot vēlēšanu kastēs vēlamā satura vēlēšanu zīmes, tad, oficiālajai vēlēšanu aktivitātei tiecoties uz 100%, vēlamā kandidāta (partijas) balsu īpatsvars arī tieksies uz 100%.

- TM No 2018. gada 28. līdz 31. maijam Trojā, Portugālē notika 16. Starptautiskais vēlēšanu jautājumu simpozījs, ko organizēja Starptautiskais Parlamentāro studiju centrs (*International Centre for Parliamentary Studies, ICPS*). Tā ir Apvienoto Nāciju Publiskās pārvaldes tīkla (*United Nations Public Administration Network, UNPAN*) pētnieciskā iestāde, kas izveidota, lai sekmētu efektīvu politikas veidošanu un labu pārvaldību, uzlabojot mijiedarbību starp parlamentiem, valdībām un citām sabiedrības grupām.

Šis pasākums pulcēja vairāk nekā 200 dalībnieku no gandrīz 50 valstīm. Latvijas Centrālo vēlēšanu komisiju simpozijā pārstāvēja priekšsēdētājs A.Cimdars. Sešās paneldiskusijās tika runāts par pašreizējām un nākotnes vēlēšanu tehnoloģijām, jauno vēlēšanu līdzdalības vēlēšanās

paaugstināšanu, vienādu balsošanas tiesību veicināšanu personām ar invaliditāti, kā arī vēlēšanās iesaistīto pušu piesaisti un apmācību. Paneldiskusijās tika diskutēts par digitālajām kampaņās kontekstā ar sociālo mediju ietekmi un vēlēšanu kiberapdraudējumiem, dzimumu līdztiesību un sieviešu politisko iesaisti vēlēšanās.

Vienā no paneldiskusijām ar referātu uzstājās arī A. Cimdars, pastāstot par Latvijas pieredzi, nodrošinot vienādas balsošanas tiesības personām ar īpašajām vajadzībām. Tajā viņš iepazīstināja klātesošos ar Latvijas vēlēšanu komisijas īstenotajiem projektiem, kuru mērķis atvieglot šo vēlēšanu dalību vēlēšanās. Tā ir informācija par vēlēšanu kārtību vieglajā valodā, iecirkņu, kas pieejami vēlētajiem ar kustību traucējumiem, saraksta publicēšana CVK mājaslapā, kandidātu sarakstu un priekšvēlēšanu programmu audioieraksti, vēlēšanu iecirkņu apsekošana projekta “Par vēlēšanu tiesību realizēšanu, tai skaitā personām ar invaliditāti” ietvaros, sadarbība ar valsts sociālās aprūpes centriem personām ar garīga rakstura traucējumiem, lai sekmētu šo vēlēšanu vienlīdzīgas balsošanas tiesības.

TM 2018. gada 5. jūnijā Briselē, Beļģijā notika Eiropas Komisijas (EK) pilsoņu iniciatīvu ekspertu darba grupas sanāksme, kurā piedalījās ES dalībvalstu vēlēšanu rīkotāju, pastāvīgo pārstāvniecību un ES iestāžu pārstāvji. Latvijas Centrālo vēlēšanu komisiju šajā sanāksmē pārstāvēja komisijas sekretārs Ritvars Eglājs. Semināra dalībnieki iepazīs un apmainījās viedokļiem par tā brīža Eiropas pilsoņu iniciatīvām un to norisi regulējošo tiesību aktu piemērošanu, Eiropas pilsoņu iniciatīvu regulas darbību, tiesas spriedumiem par Eiropas pilsoņu iniciatīvām, Lielbritānijas izstāšanās ietekmi, personu datu aizsardzību un EK reklāmas kampaņu par šo iespēju. Tāpat tika diskutēts par Eiropas pilsoņu iniciatīvas datu apmaiņas rīka testēšanu un jauno Eiropas pilsoņu iniciatīvas regulas projektu, kas izstrādāta ar mērķi atvieglot atsevišķus parakstu vākšanas nosacījumus.

TM 2018. gada 11. un 12. jūlijā Tbilisi, Gruzijā Centrālās vēlēšanu komisijas Informācijas nodaļas vadītāja K. Bērziņa piedalījās starptautiskajā konferencē “Dzimumu līdztiesība vēlēšanās: ko vairāk var darīt vēlēšanu organizatori”. Konferencē mērķis bija dalīties pieredzē par dzimumu līdztiesības jautājumiem, meklējot risinājumus, kā sekmēt dzimumu līdztiesību vēlēšanās, īpašu uzmanību pievēršot jautājumiem, kas skar sieviešu līdzdalību politiskajos procesos un vēlēšanās.

Foto: Gruzijas Centrālā vēlēšanu komisija

Konferences darbs tika organizēts trijās darba sesijās – “Dzimumu līdztiesība vēlēšanās — starptautiskās saistības un vēlēšanu komisiju loma to īstenošanā”, “Vēlēšanu komisiju prakse dzimumu līdztiesības jautājumos”, “Turpmākie soļi dzimumu līdztiesības veicināšanā”. Konferencē bija iespēja iepazīties ar starptautiskajiem standartiem un likumos nostiprinātajiem principiem, kas attiecas uz dzimumu līdztiesības veicināšanu vēlēšanās, uzzināt metodoloģiju un jaunākās tendences dzimumu līdztiesības vēlēšanās mērījumos, piedalīties diskusijā par barjerām un iespējam, kādas ir sievietēm politikā un kas traucē sievietēm pilnvērtīgi darboties

politikā un piedalīties vēlēšanās. Bija iespēja iepazīties ar Armēnijas, Baltkrievijas, Gruzijas, Moldovas, Rumānijas un Ukrainas situāciju saistībā ar sieviešu līdzdalību vēlēšanās.

Konferencē piedalījās pārstāvji no Austrumu partnerības valstu - Azerbaidžānas, Baltkrievijas, Gruzijas, Moldovas un Ukrainas nacionālajām vēlēšanu komisijām, Rumānijas Pastāvīgās vēlēšanu pārvaldes, pārstāvji no Eiropas Padomes, Starptautiskā demokrātijas un vēlēšanu palīdzības institūta (*International IDEA*), Starptautiskā vēlēšanu sistēmu fonda (IFES), EDSO Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroja, Austrumeiropas daudzpartiju demokrātijas centra.

TM No 2018. gada 5. līdz 7. septembrim Viļņā, Lietuvā norisinājās Eiropas valstu vēlēšanu administratoru asociācijas (ACEEEO) Ģenerālās Asamblejas sēde un 27. gadskārtējā konference ar 150 vēlēšanu ekspertu aktīvu piedalīšanos. Latvijas Centrālo vēlēšanu komisiju konferencē pārstāvēja Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs A. Cimdars un komisijas locekle Dz. Kusiņa.

Pirms konferences 2018. gada 5. septembrī notika arī ACEEEO Izpildpadomes sēde, kurā Latvijas Centrālo vēlēšanu komisiju pārstāvēja priekšsēdētājs A. Cimdars. Tika apspriesta Ģenerālās Asamblejas darba kārtība, asociācijas Statūtu grozījumi, ACEEEO Goda biedra statusa piešķiršana Viljamam Svīnijam, nākamās ikgadējās konferences un Ģenerālās Asamblejas rīkošanas vieta.

Tajā pašā dienā notika arī ACEEEO Ģenerālās Asamblejas sēde, kurā dalībvalstis apstiprināja asociācijas 2017. gada darbības pārskatu un stratēģiskā plāna izpildi un ACEEEO Stratēģisko plānu nākamajam 4 gadu periodam (2019. – 2023.).

Ģenerālā Asambleja pieņēma ACEEEO Statūtu grozījumus, būtiskākie no kuriem bija asociācijas individuālo biedru statusa noteikšana, Izpildpadomes locekļu un asociācijas Prezidenta izraudzīšanas kārtības precizēšana, biedru maksas apmēra noteikšana un citi.

Nozīmīgākās ACEEEO 27. gadskārtējās konferences tēmas bija vēlēšanu procesa privātums, drošība un godīgums. Vienu no konferences darba sesijām, kurā tika diskutēts par redzamajiem un neredzamajiem draudiem vēlēšanu procesam vadīja A. Cimdars. Konferences ietvaros norisinājās arī divas apaļā galda diskusijas – par vēlēšanu procesa drošību un vēlēšanu privātumu, kurā ar referātu uzstājās arī A. Cimdars, kurš stāstīja par Latvijas pieredzi vēlēšanu privātuma nodrošināšanā un pastāvošo pretrunu starp vēlētāja privātuma un balsošanas aizklātuma nodrošināšanu un vēlēšanu caurskatāmību, sabiedrības tiesībām novērot vēlēšanu

gaitu un gūt pārliedību, ka viss notiek godīgi. Plaāka informācija par ACEEEO 27. ikgadējo konferenci ir pieejama ACEEEO tīmekļvietnē www.aceeeo.org.

TM 2018. gada 15. un 16. oktobrī Briselē, Beļģijā norisinājās starptautiska konference “Iejaukšanās vēlēšanās digitālajā laikmetā”, ko organizēja EK Migrācijas un iekālietu ģenerāldirektorāts. Konferencē piedalījās Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekāšsēdētāja vietnieks K.Kamradzis. Tajā pulcējās vadošie eksperti no visas pasaules, lai apspriestu vēlēšanu kiberdroāības jautājumus un to, kā vislabāk rīkoties saistībā ar esošajām iniciatīvām, piemēram, EK ziņojumu “Vēšanās pret dezinformāciju tieāsaistē: Eiropas pieeja” un G7 āarlevuā (Charlevoix) apņemāanos “Ārvalstu draudu ietekmes mazināāšanai”. Notika paneldiskusijas par transatlantiskās sadarbības iespējām, vēlēšanu sistēmu droāības trūkumiem un to novērāšanas iespējām, vērāšanos pret dezinformāciju un caurskatāmības palielināāšanu u.c.

Piedalāšanās konference ļāva dalāībniekiem gūt labāku izpratni par jautājumiem, kas saistāti ar vēlēšanu kiberdroāību, un deva iespēju Tāklu un informācijas droāības sadarbības grupas iestādēm un vēlēšanu administrēāšanas iestādēm apspriest iespējamos turpmākos soļus attiecāgo droāības pasākumu īāstenoāšanai 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanu kontekstā.

Konferencē arī tika demonstrētas dažas jaunākās tehnoloāijas un rāki vēlēšanu iejaukšanās un aizsardzības jomā, sākot no tradicionālajiem kiberuzbrukumiem un informācijas atklāāšanas kampaņām tieāsaistē līdz mikromērāaauditorijas atlasei, “lielo datu” un mākslāgā intelekta izmantoāšanai.

Papildus konferences ietvaros notika arī dalāībvalstu seminārs, kurā varēja piedalāties tikai dalāībvalstu izvirzātie pārstāvji, lai pulcētu vēlēšanu komisiju un kiberdroāības amatpersonas, apmainātos ar labās prakāses piemēriem un veicinātu sadarbību vēlēšanu procesu pilnveidoāšanai digitālajā laikmetā.

TM 2018. gada 30. oktobrī Vānē, Austrijā norisinājās Eiropas Droāības un sadarbības organizācijas (EDSO) Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroja (DICB) rākots seminārs par vēlēšanu novēroāšanu un priekāšvēlēšanu āģitāciju, kurā piedalāījās Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas Informācijas nodaļas vecākā referente sadarbābai ar ārvalstu vēlēšanu institūcijām Tatjana Kastena. EDSO DICB ikgadējais seminārs par vēlēšanu problēmājautājumiem norisinājās ceturto reizi un pulcēja ap 100 vēlēšanu ekspertiem no starptautiskajām organizācijām (ANO, Eiropas Padomes, Venēcāijas Komisijas), nacionālo valstu vēlēšanu komisijām un nevalstiskajām organizācijām. Notika viedokļu apmaiņa par pašreizējām tendencēm un izaicinājumiem demokrātisku vēlēšanu jomā, āpašu uzmanību veltot vēlēšanu novēroāšanai un priekāšvēlēšanu kampaņu monitorēāšanai.

Semināra pirmajā daļā tika diskutēts par EDSO saistāībām, starptautiskajām prasāībām un citiem demokrātisku vēlēšanu standartiem. Semināra otrā daļā tika veltāta diskusijai par vēlēšanu pamatbrāivābām un vēlēšanu kampaņām.

TM 2018. gada 1. un 2. novembrā Astānā, Kazahstānā norisinājās starptautiska konference “Mūsdienu tehnoloāiju loma vēlēšanās: standartu uzlaboāšana, sabiedrības uzticāība”, kurā piedalāījās Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekāšsēdētājs A.Cimdars. Konference tika organizēta ar EDSO Programmu biroja atbalstu un tika veltāta Kazahstānas Centrālās vēlēšanu komisijas 25. gadadienai.

Konference pulcēja vairāk nekā 120 dalībniekus no piecpadsmit valstu vēlēšanu administrēšanas iestādēm un starptautiskajām organizācijām (Pasaules vēlēšanu organizāciju asociācijas (A-WEB), EDSO, Eiropas valstu vēlēšanu administratoru asociācijas (ACEEEO), Āzijas vēlēšanu iestāžu asociācijas (AAEA) u.c.), kā arī Kazahstānas parlamenta, valsts aģentūru, politisko partiju un nevalstisko organizāciju pārstāvjus.

Konferencē tika aplūkoti jautājumi, kas saistīti ar moderno tehnoloģiju izmantošanu vēlēšanās, sabiedrības uzticības veicināšanu

politiskajiem procesiem un vēlēšanu rīkošanas uzlabojumiem Kazahstānā. Starptautiskie eksperti un centrālo vēlēšanu iestāžu pārstāvji no Azerbaidžānas, Baltkrievijas, Bulgārijas, Igaunijas, Gruzijas, Indijas, Jordānijas, Korejas, Kirgizstānas, Latvijas, Lietuvas, Moldovas, Krievijas, Tadžikistānas un Turcijas dalījās pieredzē par vēlēšanu administrēšanu savās valstīs.

Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs A. Cimdars konferencē uzstājās ar prezentāciju par Latvijas pieredzi IT sistēmu lietošanā un vēlēšanu administrēšanā.

TM 2018. gada 27. un 27. novembrī Hāgā, Nīderlandē Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas sekretārs R. Eglājs piedalījās apaļā galda diskusijā par iestāžu sadarbību vēlēšanu kiberdrošības jomā, ko organizēja Starptautiskais demokrātijas un vēlēšanu palīdzības institūts (*International IDEA*). Apaļā galda diskusijā piedalījās Eiropas valstu vēlēšanu komisiju, valsts pārvaldes iestāžu pārstāvji un kiberdrošības eksperti. R. Eglājs diskusijas ietvaros informēja par Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas pieredzi un sadarbību ar citām iestādēm kiberdrošības jautājumos.

2.6. Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji – starptautiskie vēlēšanu novērotāji

2018. gadā Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji tika uzaicināti piedalīties arī Armēnijā, Azerbaidžānā, Gruzijā un Kanādā notiekošo vēlēšanu novērošanā. Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvju dalība vēlēšanu novērošanā galvenokārt ir saistīta ar pieredzes apmaiņu un attīstības palīdzības sniegšanu citu valstu nacionālajām vēlēšanu iestādēm. Novērojot vēlēšanas citās valstīs, Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji nav pilnvaroti un atturas sniegt atzinumus par vēlēšanu atbilstību demokrātiskajiem un starptautiskajiem standartiem, jo novēro konkrētu vēlēšanu jomu – vēlēšanu administrēšanu.

TM 2018. gada 11. aprīlī Azerbaidžānā norisinājās prezidenta vēlēšanas, kuras pēc Azerbaidžānas Centrālās vēlēšanu komisijas ielūguma novēroja arī Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji – sekretārs R. Eglājs un komisijas loceklis V. Verners. Pēc Azerbaidžānas konstitūcijas prezidenta vēlēšanām bija jānotiek 2018. gada 17. oktobrī, bet saskaņā ar prezidenta rīkojumu tika izsludinātas pirmstermiņa vēlēšanas 11. aprīlī.

Vizītes laikā Latvijas novērotāji tikās ar Azerbaidžānas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvjiem, Latvijas vēstnieku Azerbaidžānā Juri Maklakovu un vēstniecības darbiniekiem. Latvijas pārstāvjiem bija arī iespēja iepazīties ar vēlēšanu materiālu saņemšanu apgabala vēlēšanu komisijā.

Vēlēšanu dienā R. Eglājs un V. Verners apmeklēja vēlēšanu iecirkņus un novēroja iecirkņu atvēršanu, balsošanas norisi, iecirkņu slēgšanu un balsu skaitīšanu. Balsošanas laikā nevienā no apmeklētajiem iecirkņiem vēlēšanu kārtības pārkāpumi netika konstatēti. Iecirknī, kur tika novērota darba sākšana, novērotāju saskaitītais balsotāju skaits atšķīrās no oficiālā iecirkņa paziņotā. Savukārt iecirknī, kur tika novērota balsu saskaitīšana, tika konstatēti arī vairāki citi pārkāpumi (piem., nederīgu vēlēšanu zīmju pievienošana derīgām, matemātiskas nesakritības protokolā u.c.).

Pēc vēlēšanām Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji piedalījās EDSO novērošanas misijas sanāsmē, kur tika uzklauti vietējo partiju, pilsoniskās sabiedrības, žurnālistu un novērotāju ziņojumi par vēlēšanu norisi vēlēšanu iecirkņos.

TM No 2018. gada 5. līdz 8. jūnijam Ontārio, Kanādā Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji – priekšsēdētāja vietnieks K. Kamradzis un komisijas loceklis V. Verners piedalījās Ontārio provinces vēlēšanu novērošanas programmā. Šajā programmā piedalījās arī Gruzijas, Igaunijas, Jamaikas, Lietuvas, Mongolijas u.c. valstu, kā arī vairāku starptautisko organizāciju pārstāvji.

Vēlēšanu novērošanas programmas ietvaros Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvjiem bija iespēja tikties ar Ontārio vēlēšanu komisijas vadītāju un Ontārio provinces gubernatori. Tikšanās laikā tika pārunātas sadarbības iespējas starp Kanādu un Latviju vēlēšanu procesa uzlabošanas jomā. Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvjiem bija arī iespēja iepazīties ar Ontārio vēlēšanu komisijas veidošanas principiem, darbības mērķiem, vēlēšanu procesa organizēšanu, vēlēšanu elektronisko datu pārraides sistēmu, sūdzību izskatīšanas kārtību u.c. 28 dienas pirms vēlēšanām darbu sāka konkrētām vēlēšanām izveidots vēlēšanu birojs.

Ontārio provincē ir ap 10,2 miljoni balsstiesīgo pilsoņu un 124 vēlēšanu apgabali. Kandidātu sarakstus iesniedza 28 partijas, no kurām pirmo reizi vēlēšanās piedalās astoņas jaunas partijas, kopējais vēlēšanām pieteiktais kandidātu skaits bija 824.

Kanādā nav vienota iedzīvotāju un vēlētāju reģistra, kā arī nav prasības deklarēt dzīvesvietu, tādēļ vēlētājiem trīs mēnešus pirms vēlēšanām ir jāreģistrējas vēlētāju reģistrā, ko var izdarīt elektroniski vai apmeklējot noteiktas valsts iestādes. Mēnesi pirms vēlēšanām katram vēlētājam tiek nosūtīts ielūgums uz vēlēšanām.

Pirms šīm vēlēšanām tika veiktas izmaiņas vēlēšanu likumā, paredzot, ka vēlēšanu komisiju darbiniekiem ik pēc sešām stundām ir tiesības uz trīsdesmit minūšu pārtraukumu. Tika noteikts, ka ir aizvietojošais personāls, kurš mainās, jo nav iespējams nostrādāt 14 stundas pēc kārtas. Tika mainīts arī vēlēšanu biļetenu izskats un tagad tas noteikts A4 formātā lapas lielumā. Iepriekšējā balsošana notiek piecas dienas un ir iespēja veselības stāvokļa dēļ balsot arī mājās.

Vēlēšanu dienā iecirkņu darba laiks ir no plkst. 8.00 līdz 20.00. Vēlēšanu iecirkņos šajās vēlēšanās bija nodarbināti 50 000 cilvēku, iecirkņos ar vairāk nekā 1000 vēlētājiem tika ieviestas elektroniskās balsošanas kastes. Kopumā Ontārio ir 7177 vēlēšanu iecirkņi, no kuriem

3691 tiek nodrošināti ar elektroniskajām balsu skaitīšanas mašīnām. Šajos iecirkņos balso ap 90% vēlētāju. Elektroniskās balsu skaitīšanas mašīnas ir autonomas un nav savienotas ar datu pārraides sistēmām. Beidzoties balsu skaitīšanai, elektroniskā balsošanas mašīna izdrukā balsu sadalījumu par kandidātiem un minētie dati tiek ievadīti balsu skaitīšanas programmā.

Vēlēšanu dienā, 7. jūnijā, Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji kopā ar citiem ārvalstu kolēģiem apmeklēja vairākus vēlēšanu iecirkņus Toronto piepilsētā, t.sk. reģiona galveno vēlēšanu iecirkni, kurā balsošana nenorit, bet no tā tiek izplatīti vēlēšanu materiāli, apmācīti iecirkņu darbinieki un tajā atrodas reģiona vēlēšanu zvanu centrs. Iecirknī atrodas arī rezerves personāls, ja kādā no iecirkņiem ir nepieciešama palīdzība. Tiek organizēti arī pārvietojamie vēlēšanu iecirkņi, kuri apbrauka slimnīcas un pansionātus. Iepriekšējā balsošanā var balsot jebkurā vēlēšanu iecirknī, savukārt vēlēšanu dienā tikai iecirknī, kas norādīts vēlēšanu uzaicinājumā.

Vizītes laikā Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji tikās ar Latvijas Republikas vēstnieku Kanādā Kārli Eihenbaumu, lai pārrunātu 13. Saeimas vēlēšanu norises kārtību Kanādā, kurā izveidoti pieci vēlēšanu iecirkņi – Otavā, Toronto, Monreālā, Vankūverā un Edmontonā.

TM 2018. gada 28. oktobrī Gruzijā notika prezidenta vēlēšanas. Pēc Gruzijas Centrālās vēlēšanu komisijas ielūguma, šo vēlēšanu novērošanā piedalījās Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji – priekšsēdētājs A. Cimdars un sekretārs R. Eglājs. Šīs bija pēdējās tiešās prezidenta vēlēšanas un pirmās ar sešu gadu pilnvaru laiku. Turpmāk Gruzijas prezidentu plānots ievēlēt parlamentā.

Vēlēšanu novērošanas programmā ietilpa Gruzijas Centrālās vēlēšanu komisijas apmeklējums un tikšanās ar komisijas priekšsēdētāju Tamaru Žvaniju, balsošanas, balsu skaitīšanas un vēlēšanu rezultātu apkopošanas novērošana.

Par dalību vēlēšanās vēlētājs ne tikai parakstās, bet arī viņam uz īkšķa uzpūš neredzamu tinti. Pie ieejas iecirknī iecirkņa komisija ar ultravioletas gaismas lukturīti pārliciecinās, ka uz atnākušo pirkstiem nav šīs tintes. Vēlēšanu zīmes izplēš no “čeku grāmatiņas”, kuras pasaknīšus izmanto, lai noteiktu vēlētājiem izsniegto vēlēšanu zīmju skaitu. Iecirkņu komisiju sastāvs bija diezgan liels un iecirkņa darbus izlozē un rotē, vēlēšanu zīmes skaita pa vienai. Vēlēšanu piederumi bija vienota dizaina un krāsu gammā, dažādām vēlēšanās iesaistītām cilvēku grupām (iecirķņa komisijas, CVK, vietējie novērotāji, ārzemju novērotāji, žurnālisti u.c.) bija dažādu nokrāsu vestes un kakla lentes.

Vēlēšanām tika reģistrēt 25 kandidāti. Pēc vēlēšanu rezultātu apkopošanas neviens no kandidātiem neguva pārliecinošu balsu vairāku. Gandrīz vienādu balsu skaitu ieguva divi kandidāti – valdībā esošo partiju pārstāve Salome Zurabišvili un opozīcijas kandidāts Grigols Vašadze, līdz ar to bija jāorganizē arī vēlēšanu 2. kārtā.

TM 2018. gada 9. decembrī Armēnijā norisinājās ārkārtas parlamenta vēlēšanas. Pēc Armēnijas Centrālās vēlēšanu komisijas ielūguma šo vēlēšanu novērošanā piedalījās Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāji – sekretārs R. Eglājs un komisijas locekle Dz. Kusiņa. Tāpat šo vēlēšanu novērošanā piedalījās arī Baltkrievijas, Gruzijas, Kazahstānas, Kirgizstānas, Krievijas, Lietuvas, Moldovas, Tadžikistānas, Turkmēnistānas, Ukrainas, Uzbekistānas nacionālo vēlēšanu iestāžu pārstāvji.

Novērošanas programmā ietilpa tikšanās ar Armēnijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāju Tigranu Mukučjanu, balsošanas un balsu skaitīšanas novērošana vēlēšanu iecirkņos.

Armēnijas vēlēšanu kārtība nosaka, ka partijai, kura uzvar vēlēšanās, iegūst vismaz 54%, bet ne vairāk kā 2/3 no vietām parlamentā. Lai pretendētu uz vietām parlamentā partijām jāpārvar 5% barjera, bet partiju apvienībām – 7%. Vienlaikus parlamentā jābūt pārstāvētiem vismaz diviem opozīcijas sarakstiem.

2018. gada ārkārtas parlamenta vēlēšanām bija reģistrēti 11 kandidātu saraksti. Vislielāko vēlētāju atbalstu (70,5%) ieguva Armēnijas protestu līdera Serža Pašinjana partija, tāpēc abām pārējām partijām, kas iekļuva parlamentā, tika piešķirtas papildu vietas, lai opozīcijai būtu vismaz 1/3 mandātu.

Vēlēšanu dienā pie iecirkņiem dežurēja policisti. Lai identificētu vēlētājus, ar īpašu ierīci noskanēja viņu personas dokumentus (pasi vai personas apliecību), papildus tika nolasīts arī pirksta nospiedums. Pēc tam vēlētājam izsniedza čeku, kuru uzrādot varēja saņemt vēlēšanu zīmes un aploksnī. Par balsošanas dokumentu saņemšanu vēlētājs parakstās. Vēlētājs izvēlas vienu vēlēšanu zīmi ar sarakstu, par ko balsos, un drīkst tai otrā pusē atzīmēt vienu vēlamāko šī saraksta kandidātu, tad vēlēšanu zīmi ieliek aploksnē. Pārējās vēlēšanu zīmes jāatstāj īpašā nodalījumā balsošanas kabīnē, taču iecirkņa komisija nepārbauda, vai tas tiešām darīts.

Kabīnes ir viena veida, to skaits stingri noteikts pēc balsstiesīgo skaita. Aploksnēm ir izgriezts stūris, kur parādās aploksnē ielikta vēlēšanu zīme. Iecirkņa komisijas darbinieks uz vēlēšanu zīmes stūra uzspiež uzlīmi, paņem no vēlētāja balsošanas čeku un atver urnas spraugu, lai vēlētājs varētu nobalsot. Nobalsojušo skaitu konstatē četros veidos: pēc parakstiem vēlētāju sarakstos, pēc čekveida izdrukām no dokumentu un pirkstu nospiedumu mašīnlasītājiem, pēc izlietotajām zīmju uzlīmēm un no vēlētājiem atpakaļ saņemtajiem balsošanas čekiem. Vēlēšanu zīmes skaita pa vienai. Novērotajos iecirkņos balsošana bija brīva un bez vēlēšanu kārtības pārkāpumiem, balsu skaitīšana godīga un bez domstarpībām. Centrālā vēlēšanu komisija mājasslapā publicē arī skenētus iecirkņu vēlētāju sarakstus ar balsotāju parakstiem.

Lai gan daudz armēņu dzīvo ārzemēs, tur balsot drīkst tikai diplomāti, viņu ģimenes locekļi un karavīri. Ārzemēs balsošana notiek internetā, un tajā piedalījās 504 vēlētāji. Arī citi balsošanas veidi ir ierobežoti: iepriekšējas balsošanas nav, izbraukuma balsošana ir tikai slimnīcās.

2.7. Pieredzes apmaiņas vizītes

- 2 No 2018. gada 5. līdz 7. oktobrim pēc Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas uzaicinājuma 13. Saeimas vēlēšanu novērošanas un pieredzes apmaiņas programmā Latvija piedalījās Azerbaidžānas, Baltkrievijas, Bulgārijas, Gruzijas, Igaunijas, Kazahstānas, Kirgizstānas, Lietuvas, Moldovas, Ukrainas un Uzbekistānas nacionālo vēlēšanu komisiju pārstāvji. Kopumā šajā programmā piedalījās 26 dalībnieki. Programmas ietvaros notika tikšanās ar Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāju A. Cimdaru, Informācijas nodaļas un Juridiskās nodaļas pārstāvjiem, kuru laikā novērotāji tika iepazīstināti ar Latvijas vēlēšanu kārtības nosacījumiem un vēlēšanu sarīkošanas aktualitātēm. Vizītes ietvaros bija iespēja novērot balss nodošanu glabāšanā pirms vēlēšanu dienas un visas vēlēšanu procedūras vēlēšanu dienā – iecirkņa atvēršanu, balsošanu, iecirkņa slēgšanu, balsu skaitīšanu, kā arī apmeklēt Latvijas

Republikas Saeimu un piedalīties Centrālās vēlēšanu komisijas preses konferencē par Saeimas vēlēšanu rezultātiem.

TM No 2018. gada 17. līdz 20. decembrim Latvijas Centrālā vēlēšanu komisijas pārstāvji Kišiņevā, Moldovā piedalījās pieredzes apmaiņas vizītē, lai pēc Latvijas Valsts prezidenta R. Vējoņa un Moldovas Republikas premjerministru P. Filipa vienošanās iepazīstinātu Moldovas Republikas vēlēšanu organizatorus ar Latvijas pieredzi, īstenojot pasākumus pret ārējo spēku iejaukšanos vēlēšanu procesā 13. Saeimas vēlēšanās. Vizītes laikā notika arī Latvijas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāja A. Cimdara tikšanās ar Moldovas Republikas premjerministru P. Filipu, kurš atzinīgi novērtēja Latvijas pieredzi, paužot viedokli, ka arī Moldovai, gatavojoties 2019.gada parlamenta vēlēšanām, būtu vēlams nodrošināt Centrālās vēlēšanu komisijas darbības koordināciju ar par drošību atbildīgajām valsts institūcijām. Tāpat notika vairākas tikšanās ar Moldovas Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāju Alinu Russu un komisijas locekļiem. A. Cimdars sniedza pusstundu garu interviju Moldovas televīzijas kanālam “Publika TV” un 40 minūšu garu interviju kanālam “privesc.eu”.

3. BUDŽETA INFORMĀCIJA

Centrālajai vēlēšanu komisijai tās funkciju īstenošanai tiek piešķirts finansējums no valsts pamatbudžeta. 2018.gadā Centrālās vēlēšanu komisijas pamatfunkciju izpildi ļāva nodrošināt pieejamais finansējums trīs budžeta programmās.

Budžeta programmā 01.00.00 “Vispārējā vadība” 2018. gadā tika izlietoti 487 804 *eiro* no pieejamās valsts pamatbudžeta dotācijas 488 552 *eiro* apmērā.

Budžeta programmā 02.00.00 “Saeimas vēlēšanas” 2018. gadā piešķirtais valsts pamatbudžeta finansējums bija 3 132 080 *eiro*, bet izlietoti - 2 978 674 *eiro*. Lielāko šīs programmas izdevumu daļu jeb 2 350 169 *eiro* veidoja valsts budžeta uzturēšanas izdevumu transferti 119 pašvaldībām vēlēšanu nodrošināšanai 955 vēlēšanu iecirkņu komisijās visā Latvijā.

Kandidātu sarakstu sagatavošanai, pieņemšanai un publicēšanai, vēlēšanu procesa dokumentēšanai un uzraudzībai, balsu e-skaitīšanai un vēlēšanu rezultātu apkopošanai un publicēšanai, Centrālā vēlēšanu komisija sadarbībā ar uzņēmumu “SOAAR” sagatavoja un nodrošināja vēlēšanu organizēšanas e-pakalpojumu, kura izmaksas bija 252 388 *eiro*. Savukārt 123 vēlēšanu iecirkņu komisiju ārvalstīs izdevumi bija 60 577 *eiro*. Pārējās nozīmīgākās Saeimas vēlēšanu izmaksu pozīcijas bija vēlēšanu zīmju izgatavošana – 70 292 *eiro*, vēlēšanu aploksnes – 32 960 *eiro*, pasu spiedogi – 11 435 *eiro*, pasta sūtījumi vēlēšanu iecirkņu komisijām ārvalstīs – 11 172 *eiro*.

Budžeta programmā 99.00.00 “Līdzekļu neparedzētiem gadījumiem izlietojums” tika piešķirts un izlietots finansējums 225 786 *eiro* apmērā.

Līdz ar to faktiski 2018. gadā ir apgūti 3 692 264 *eiro* jeb 96 procenti no plānotā budžeta. Tas ir par 2 504 736 *eiro* vairāk nekā 2017. gadā, kad Centrālās vēlēšanu komisijas finansējums bija 1 187 528 *eiro*. Iepriekšējā pārskata gadā notika pašvaldību vēlēšanas.

Centrālā vēlēšanu komisija 2018. gadā ir noslēgusi 174 saimnieciskās darbības līgumus un veikusi 25 iepirkumus centralizētajā Elektronisko iepirkumu sistēmā (EIS). Saskaņā ar „Publisko iepirkumu likumu” tika veiktas valsts iepirkuma procedūras – atklāts konkurss “Saeimas vēlēšanu aplokšņu izgatavošana un piegāde”, atklāts konkurss “Atsevišķu poligrāfijas materiālu izgatavošana un piegāde 13. Saeimas vēlēšanām”, atklāts konkurss “Atsevišķu poligrāfijas materiālu izgatavošana un piegāde Eiropas Parlamenta vēlēšanām” un sarunu procedūra “E-pakalpojums 2019.gada Eiropas Parlamenta vēlēšanu administrēšana”.

3.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums 2018. gadā (*eiro*)

3.1.1. Kopsavilkums

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	2017. gadā (faktiskā izpilde)*	Plāns 2018. gadam	Faktiskā izpilde
----------	------------------	--------------------------------	-------------------	------------------

				2018. gadā*
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	1 187 528	3 846 388	3 692 264
	t.sk. dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	1 187 528	3 846 388	3 692 264
2.	Izdevumi (kopā)	1 187 528	3 846 388	3 692 264
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	1 185 536	3 844 396	3 690 275
2.1.1.	Starptautiskā sadarbība, (biedra naudas iemaksa Eiropas valstu vēlēšanu organizatoru asociācijā)	1 800	1 800	1 800
2.1.2.	Valsts budžeta uzturēšanas izdevumu transferti pašvaldībām noteiktam mērķim	0	2 452 381	2 350 169
2.1.3.	Pārējie uzturēšanas izdevumi	1 183 736	1 390 215	1 338 306
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem	1 992	1 992	1 989

* Noteikts saskaņā ar naudas plūsmas principu.

3.1.2. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums programmai 01.00.00 "Vispārējā vadība"

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	2017. gadā (faktiskā izpilde)*	Plāns 2018. gadam	Faktiskā izpilde 2018. gadā*
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	476 976	488 522	487 804
	t.sk. dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	476 976	488 522	487 804
2.	Izdevumi (kopā)	476 976	488 522	487 804
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	474 984	486 530	485 815
2.1.1.	Starptautiskā sadarbība, (biedra naudas iemaksa Eiropas valstu vēlēšanu organizatoru asociācijā)	1 800	1 800	1 800
2.1.2.	Pārējie uzturēšanas izdevumi	473 184	484 730	484 015
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem	1 992	1 992	1 989

* Noteikts saskaņā ar naudas plūsmas principu.

3.1.3. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums programmai 02.00.00 "Saeimas vēlēšanas"

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	2017. gadā (faktiskā izpilde)*	Plāns 2018. gadam	Faktiskā izpilde 2018. gadā*
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	0	3 132 080	2 978 674
	t.sk. dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	0	3 132 080	2 978 674
2.	Izdevumi (kopā)	0	3 132 080	2 978 674
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	0	3 132 080	2 978 674
2.1.1.	Valsts budžeta uzturēšanas izdevumu transferti pašvaldībām noteiktam mērķim	0	2 452 381	2 350 169
2.1.2.	Pārējie uzturēšanas izdevumi	0	679 699	628 505
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem	0	0	0

* Noteikts saskaņā ar naudas plūsmas principu.

3.1.4. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums programmai 99.00.00 "Līdzekļu neparedzētiem gadījumiem izlietojums"

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	2017. gadā (faktiskā izpilde)*	Plāns 2018. gadam	Faktiskā izpilde 2018. gadā*
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)		225 786	225 786
	t.sk. dotācija no vispārējiem ieņēmumiem		225 786	225 786
2.	Izdevumi (kopā)		225 786	225 786
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)		225 786	225 786

* Noteikts saskaņā ar naudas plūsmas principu.

4. PERSONĀLS

Centrālās vēlēšanu komisijas sastāvā ir deviņi locekļi, no kuriem priekšsēdētāju un septiņus locekļus ievēlē Saeima, bet vienu locekli no tiesnešu vidus – Augstākā tiesa savā plēnumā. Centrālās vēlēšanu komisijas vēlēšanām jānotiek ne vēlāk kā sešu mēnešu laikā pēc jaunās Saeimas sanāksšanas, līdz ar to Centrālās vēlēšanu komisijas pilnvaru termiņš ir četri gadi.

Pirmajā sēdē Centrālā vēlēšanu komisija no sava vidus ievēlē priekšsēdētāja vietnieku un sekretāru. Priekšsēdētājs, priekšsēdētāja vietnieks un sekretārs Centrālajā vēlēšanu komisijā strādā pastāvīgi. Pārējie komisijas locekļi no tiešajiem pienākumiem savā darbavietā tiek atbrīvoti uz komisijas locekļa pienākumu pildīšanas laiku.

Ieskaitot deviņus Centrālās vēlēšanu komisijas locekļus, 2018. gadā Centrālajā vēlēšanu komisijā bija 21 amata vieta, kurā bija nodarbināts 21 speciālists. (*Skat. 4. tabulu.*) Papildus Centrālā vēlēšanu komisija 2018. gadā bija noslēgusi 32 uzņēmuma līgumus atsevišķu darbu vai pakalpojumu izpildei dažādos Saeimas vēlēšanu sagatavošanas posmos.

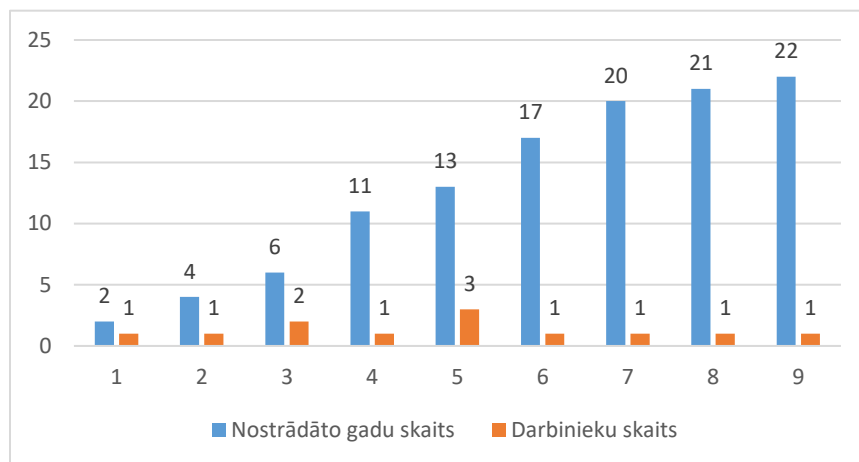
4. tabula

Centrālās vēlēšanu komisijas amatpersonas un darbinieki

Amata vietu skaits	Amatpersonu/darbinieku skaits	Amata nosaukums
9	9	Centrālās vēlēšanu komisijas locekļi
1	1	Finanšu nodaļas vadītājs
1	1	Juridiskās nodaļas vadītājs
1	1	Informācijas nodaļas vadītājs
1	1	Lietvedības nodaļas vadītājs
1	1	vecākais grāmatvedis - ekonomists
1	1	juriskonsults
1	1	vecākais speciālists sadarbībai ar ārvalstu vēlēšanu institūcijām
1	1	vecākais lietvedis
1	1	sistēmu administrators
1	1	biroja tehnikas administrators
1	1	sabiedrisko attiecību vecākais speciālists
1	1	apkopējs

5.tabula

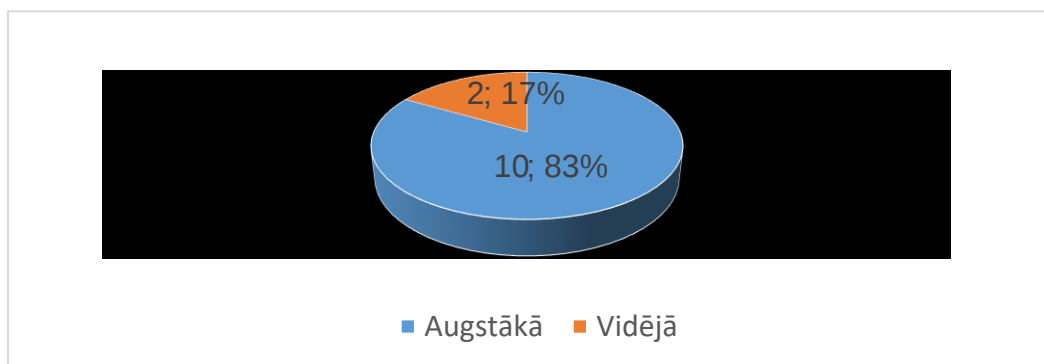
Darbinieku nostrādāto gadu skaits Centrālajā vēlēšanu komisijā (neieskaitot Centrālās vēlēšanu komisijas locekļus)

Pārskata periodā darba attiecības tika pārtrauktas ar vienu darbinieku.

6. tabula

Centrālās vēlēšanu komisijas darbinieku izglītība (neieskaitot Centrālās vēlēšanu komisijas locekļus)

Vairākumam jeb 83% darbinieku ir augstākā izglītība, tikai diviem nodarbinātajiem jeb 17% ir vidējā izglītība. (Skatīt 6. tabulu)

5. SADARBĪBA AR SABIEDRĪBU

5.1. Pasākumi sabiedrības informēšanai un izglītošanai

2018. gadā Centrālās vēlēšanu komisijas Informācijas nodaļa sagatavoja un izplatīja plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem 61 preses relīzi un sagatavoja atbildes uz vairāk nekā simts plašsaziņas līdzekļu pārstāvju jautājumiem. Centrālās vēlēšanu komisijas amatpersonas arī regulāri sniedza intervijas plašsaziņas līdzekļiem par 13. Saeimas vēlēšanu sagatavošanu, norisi un rezultātiem un citiem pamatdarbības jautājumiem.

2018. gadā turpinājās aktīvs darbs pie vēlēšanu informēšanas par 13. Saeimas vēlēšanu kārtību un nosacījumiem. Tika izplatītas infografikas, reklāma medijos un sagatavota informācija presei un sociālajiem tīkliem par vēlēšanu aktualitātēm. 13. Saeimas vēlēšanās Centrālā vēlēšanu komisija pilnveidoja arī provizorisko vēlēšanu rezultātu ievietošanas kārtību interneta mājaslapā, nodrošinot katra iecirkņa balsu skaitīšanas rezultātu publicēšanu reālā laikā - pēc tam, kad iecirknis bija ievadījis un apstiprinājis balsu skaitīšanas rezultātus elektroniskajā vēlēšanu sistēmā "Balsis". Tādējādi provizoriskie vēlēšanu rezultāti par kandidātu sarakstiem Centrālās vēlēšanu komisijas 13. Saeimas vēlēšanu mājaslapā vēlēšanu naktī bija pieejami vidēji divas stundas ātrāk nekā 12. Saeimas vēlēšanās.

Gatavojoties 13. Saeimas vēlēšanām, Centrālā vēlēšanu komisija īstenoja virkni pasākumu vēlēšanu informēšanai. Visa aktuālā informācija par vēlēšanu sagatavošanu un norisi – Centrālās vēlēšanu komisijas lēmumi un instrukcijas, vēlēšanu iecirkņu saraksts Latvijā un ārvalstīs, informācija par balsošanas kārtību, kandidātu saraksti, ziņas par kandidātiem, priekšvēlēšanu programmas, statistika un vēlēšanu rezultāti – tika publicēta Centrālās vēlēšanu komisijas mājaslapā.

Lai informētu par 13. Saeimas kandidātu sarakstiem un vēlēšanu rezultātiem, tika izveidota īpaša 13. Saeimas vēlēšanu vietne www.sv2018.cvk.lv. Vēlēšanu dienā Centrālā vēlēšanu komisija apkopoja un 13. Saeimas vēlēšanu vietnē publicēja ziņas par vēlēšanu aktivitāti, pirmsvēlēšanu laikā – arī ziņas par balsi glabāšanā nodevušo vēlēšanu skaitu, bet vēlēšanu naktī – provizoriskos vēlēšanu rezultātus Latvijas un ārvalstu vēlēšanu iecirkņos, novados, vēlēšanu apgabalos un valstī kopā. 13. Saeimas vēlēšanu vietnē ir publicēti un pieejami arī pilnīgie 13. Saeimas vēlēšanu rezultāti, ievēlēto 13. Saeimas deputātu saraksts un statistika.

Iespēja sekot līdzi 13. Saeimas vēlēšanu sagatavošanai, piedaloties Centrālās vēlēšanu komisijas sēdēs, preses konferencēs un preses brīfingos, tika nodrošināta arī plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem. Plašsaziņas līdzekļu pārstāvji vēlēšanu norisi un balsu skaitīšanu varēja novērot arī klātienē vēlēšanu iecirkņos.

Lai informētu par 13. Saeimas vēlēšanu sagatavošanu un norisi, notika trīs preses konferences, tika sagatavotas un izsūtītas 42 ziņas presei. Nozīmīgākā informācija par 13. Saeimas vēlēšanu sagatavošanu tika publicēta arī Centrālās vēlēšanu komisijas *Facebook* lapā un *tvitera* kontā. Sadarbībā ar Eiropas Latviešu apvienību, Latvijas vēstniecību Amerikas Savienotajās Valstīs, Latvijas vēstniecību Lielbritānijā un Pasaules Brīvo

latviešu apvienību informācija par 13. Saeimas vēlēšanu sagatavošanu un norisi tika izplatīta arī vēlētājiem ārvalstīs.

Pirms 13. Saeimas vēlēšanām Centrālā vēlēšanu komisija īstenoja arī informatīvo kampaņu plašsaziņas līdzekļos. Sadarbībā ar mediju aģentūru “Media House” tika izstrādāts mediju plāns, lai ierobežotā budžeta ietvaros Centrālās vēlēšanu komisijas informācija sasniegtu pēc iespējas lielāku vēlētāju skaitu. Lai informētu par balsošanas iespējām, sadarbībā ar “Studiju Centrus” un mākslinieci Daci Liepu tika izgatavoti trīs animācijas videoklipi par tādām tēmām kā “Balsošanas kārtība”, “Balsošanas dokumenti” un “Balsošanas iespējas ārvalstīs”. Videoklipi tika pārraidīti Latvijas Televīzijā un sociālajos tīklos. Informācijas kampaņas ietvaros tika sagatavoti arī četri radio džingli, kas tika pārraidīti Latvijas Radio 2, interneta banneris par balsošanas iespējām ārvalstīs un trīs plakāti vēlēšanu iecirkņiem. Tie informēja par vēlēšanu dienu, iecirkņa atrašanās vietu un darba laiku, balsošanas kārtību vēlēšanu iecirknī un par to, kā pareizi izdarīt atzīmes vēlēšanu zīmē. Jauns virziens vēlētāju informēšanā šajās vēlēšanās bija sponsorētas informācijas izvietošana sociālo tīklu vietnē *Facebook*. Papildus iknedēļas ierakstiem par vēlēšanu sagatavošanu kā maksas reklāma tika publicēti astoņi Centrālās vēlēšanu komisijas *Facebook* ieraksti – trīs sagatavotie videoklipi par balsošanas kārtību, vēlēšanu iecirkņu saraksts, aicinājums balsot aizklāti, informācija par to, kā pareizi izdarīt atzīmes vēlēšanu zīmē, un informācija par iespēju pieteikties praksei vēlēšanu iecirknī vai iesaistīties vēlēšanu novērošanā.

Lai sniegtu uzziņas par vēlēšanu iecirkņu adresēm un darba laiku un atbildētu uz vēlētāju jautājumiem par 13. Saeimas vēlēšanu kārtību, no 2018. gada 6. septembra līdz 7. oktobrim darbojās Centrālās vēlēšanu komisijas uzziņu tālrunis. Uzziņu tālruņa pakalpojumu Centrālā vēlēšanu komisija nodrošināja sadarbībā ar uzņēmumu “Lattelecom”. Šajā laikā tālrunis apkalpoja 4571 zvanu jeb 12 450 zvanu minūtes. Visbiežāk zvanītāji vēlējās noskaidrot, kā rīkoties, ja veselības stāvokļa dēļ nebūs iespējams nokļūt vēlēšanu iecirknī (16 procenti), noskaidrot balsošanai piemērotāko iecirkni (10 procenti), uzzināt, kā nobalsot pirms vēlēšanu dienas (9 procenti), kādi iecirkņi ietilpst attiecīgajā vēlēšanu apgabalā (8 procenti) un kur saņemt vēlētāja apliecību (6 procenti).

Tāpat 13. Saeimas vēlēšanās ikvienam Latvijas iedzīvotājam, sākot no 16 gadu vecuma, bija iespēja kļūt par Centrālās vēlēšanu komisijas brīvprātīgo novērotāju. Lai reģistrētos vēlēšanu novērošanai, interesentiem bija jāizlasa e-mācību kurss “13. Saeimas vēlēšanu kārtība”, sekmīgi jānokārto tests kursa noslēgumā un jāaizpilda brīvprātīgā novērotāja pieteikuma anketa, izvēloties jebkuru vēlēšanu iecirkni Latvijā vai ārvalstīs, kur novērot vēlēšanas. 13. Saeimas vēlēšanās iespēju kļūt par vēlēšanu novērotāju izmantoja 72 iedzīvotāji, no tiem 14 pieteicās vēlēšanu novērošanai kādā no vēlēšanu iecirkņiem ārvalstīs. Salīdzinājumam – līdzīgā projektā 12. Saeimas vēlēšanās piedalījās 45 Latvijas iedzīvotāji.

Sadarbībā ar pašvaldību vēlēšanu komisijām Centrālā vēlēšanu komisija šajās vēlēšanās jauniešiem no 16 līdz 25 gadiem organizēja prakses iespēju vēlēšanu iecirkņos. Prakses ietvaros jaunieši varēja iepazīties gan ar vēlēšanu iecirkņa komisijas darbu vēlēšanu sagatavošanā, gan ar komisijas locekļu pienākumiem balsošanas dienā un balsu skaitīšanas laikā. Šajā projektā 2018. gadā iesaistījās 33 jaunieši, par astoņiem dalībniekiem vairāk

nekā 2014. gada Saeimas vēlēšanās. Arī šogad iespēju iziet praksi vēlēšanu iecirknī projekta dalībnieki vērtēja atzinīgi, norādot, ka Centrālajai vēlēšanu komisijai līdzīgi projekti jauniešiem jāīsteno arī turpmāk. Tāpat 95 procenti no praktikantiem, kuri aizpildīja prakses atskaiti, pieļāva iespēju, ka nākotnē varētu pieteikties darbā vēlēšanu iecirknī. Salīdzinot ar līdzīgu aptauju pirms četriem gadiem, šāds rezultāts vērtējams kā ļoti labs, jo 2014. gadā par to bija pārliecināti 63 procenti aptaujāto praktikanu.

Priekšvēlēšanu laikā Centrālā vēlēšanu komisija īstenoja vairākus pasākumus īpašām vēlēšanu grupām – vēletājiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem, vēletājiem ar redzes un dzirdes traucējumiem un vēletājiem ar kustību traucējumiem. Lai apzinātu šo vēletāju grupu informatīvās vajadzības un pārrunātu iespējas pilnveidot balsošanas kārtību sociālās aprūpes iestādēs un vēlēšanu iecirkņos, Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvji apmeklēja vairākus sociālās aprūpes centrus personām ar intelektuālās attīstības traucējumiem, redzes traucējumiem, veco ļaužu aprūpes iestādes, tikās ar Latvijas Neredzīgo biedrības pārstāvjiem Rīgā, Liepājā, Cēsīs, Daugavpilī un Rēzeknē, kā arī ar Latvijas Nedzirdīgo savienības pārstāvjiem Daugavpilī.

Vēletājiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem tika sagatavots buklets vieglajā valodā “13. Saeimas vēlēšanas”. Informācija par balsošanas iespējām 13. Saeimas vēlēšanās vieglajā valodā tika publicēta arī Centrālās vēlēšanu komisijas tīmekļa vietnes sadaļā “Viegli lasīt”. Ar mērķi sekmēt vēletāju ar īpašām vajadzībām vēlēšanu tiesību ievērošanu un personas datu aizsardzību Centrālās vēlēšanu komisijas informatīvajā materiālā “Par vēlēšanu novērošanu” tika iekļauts aizliegums vēlēšanu novērotājiem filmēt un fotografēt vēletājus slimnīcās, pansionātos un sociālās aprūpes centros.

Vājredzīgu un neredzīgu vēletāju informēšanai audio formātā tika ieskaņota gan informācija par balsošanas kārtību, gan 13. Saeimas deputātu kandidātu saraksti un priekšvēlēšanu programmas. Ieraksti tika nosūtīti Latvijas Neredzīgo biedrībai izplatīšanai biedrības teritoriālajām organizācijām. Pirms vēlēšanām tika apzināta iespēja vēlēšanu informāciju sagatavot arī Braila rakstā, tomēr konsultācijās ar mērķgrupas pārstāvjiem tika secināts, ka šādas informācijas sagatavošana prasītu ne tikai papildu resursus, bet šo informāciju varētu lietot tikai aptuveni procents mērķgrupas pārstāvju, kuriem ir atbilstošas prasmes Braila rakstu izlasīt.

Ierobežotā finansējuma dēļ šajās vēlēšanās nebija iespēju nodrošināt informācijas tulkošanu latviešu nedzirdīgo zīmju valodā. Tajā pašā laikā Centrālās vēlēšanu komisijas sagatavotā videoinformācija par balsošanas kārtību saturēja informāciju rakstveidā un tika pārraidīta gan Latvijas televīzijā, gan sociālajos tīklos internetā.

Pirms vēlēšanām Centrālā vēlēšanu komisija izveidoja vēletājiem ar kustību traucējumiem pieejamo vēlēšanu iecirkņu sarakstu. Saraksts tika publicēts Centrālās vēlēšanu komisijas tīmekļa vietnē. Vēletājiem ar kustību traucējumiem pieejamos iecirkņus bija iespējams noskaidrot arī, zvanot uz Centrālās vēlēšanu komisijas uzzīņu tālruni. No kopējā vēlēšanu iecirkņu skaita Latvijas teritorijā vēletājiem ar kustību traucējumiem 13. Saeimas vēlēšanās bija pieejami 642 jeb 67 procenti vēlēšanu iecirkņu. Salīdzinot ar 2014. gada datiem, vēletājiem ar kustību traucējumiem pieejamo iecirkņu skaits četros gados bija palielinājies par 134 iecirkņiem jeb 14 procentpunktiem.

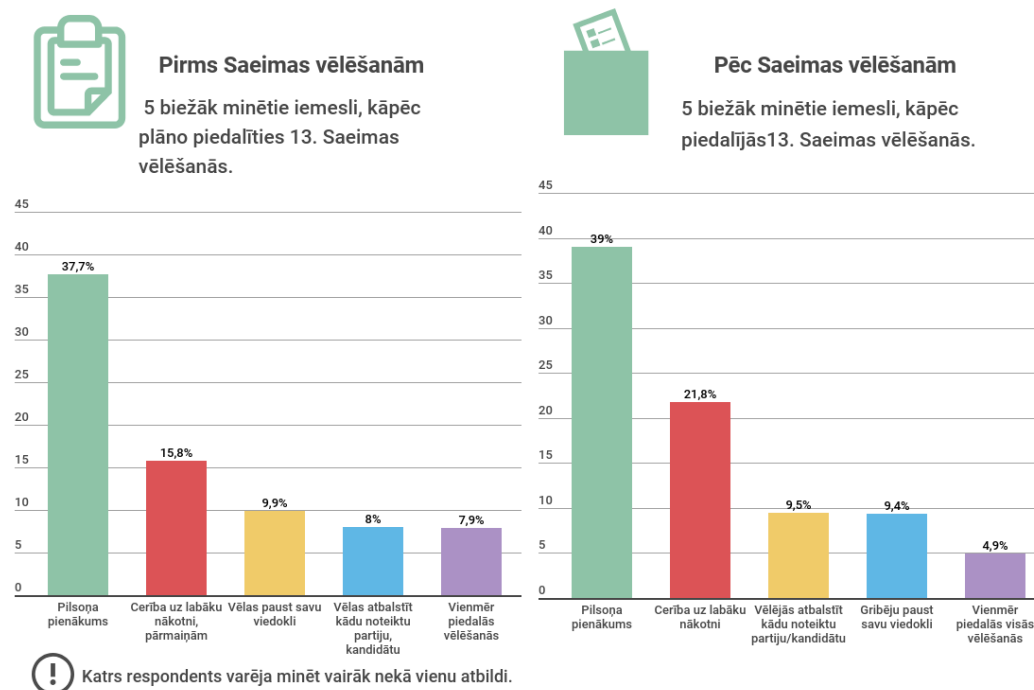
Pilnīgos 13. Saeimas vēlēšanu rezultātus, tai skaitā katra kandidātu saraksta un katra kandidāta saņemto balsu skaitu katrā vēlēšanu iecirknī, atbilstoši Saeimas vēlēšanu likumā noteiktajam, Centrālā vēlēšanu komisija publicēja atsevišķā izdevumā, kas pieejams valsts bibliotēkās un elektroniski tīmekļvietnē. Tāpat pilnīgie 13.Saeimas vēlēšanu rezultāti ir pieejami arī Centrālās vēlēšanu komisijas 13.Saeimas vēlēšanu interneta vietnē <https://sv2018.cvk.lv>.

5.2. Pasākumi sabiedrības viedokļa izzināšanai

Lai noskaidrotu vēletāju viedokli un attieksmi par dažādiem vēlēšanu rīkošanas jautājumiem, Centrālā vēlēšanu komisija sadarbībā ar sabiedriskās domas pētījumu centru “SKDS” 2018.gadā īstenoja divus pētījumus - pirms un pēc 13. Saeimas vēlēšanām.

Pirmsvēlēšanu aptaujā respondentiem tika lūgts raksturot, kāpēc viņi plāno piedalīties vai nepiedalīties Saeimas vēlēšanās, savukārt aptaujā pēc vēlēšanām tika vaicāts par iemesliem, kāpēc viņi piedalījās vai nepiedalījās vēlēšanās, kurā iecirknī balsoja, vai nācās saskarties ar kādām problēmām vēlēšanu iecirkņa darbībā, kā arī par uzskatiem saistībā ar godīgumu balsu skaitīšanā. Abās aptaujas respondentu loks bija vēletāji – Latvijas pilsoņi vecumā no 18 gadiem.

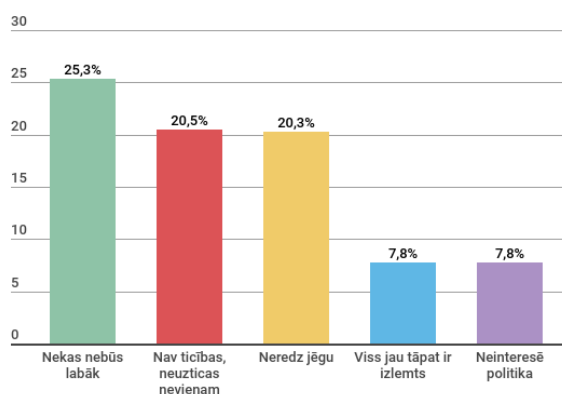
Pirms vēlēšanām veiktajā aptaujā kopumā 77 procenti respondentu pauda vēlmi piedalīties 13. Saeimas vēlēšanās, bet 19 procenti vēlēšanās piedalīties neplānoja, bet neizlēmuši bija 4,3 procenti aptaujāto. Gan pirms, gan arī pēc vēlēšanām veiktajās aptaujās kā galvenie iemesli dalībai vēlēšanās tika minēti pilsoņa pienākuma pildīšana, cerības uz labāku nākotni, pārmaiņām, vēlme paust savu viedokli un konkrētu kandidātu, partiju atbalstīšana. (Skat. att. zemāk.)

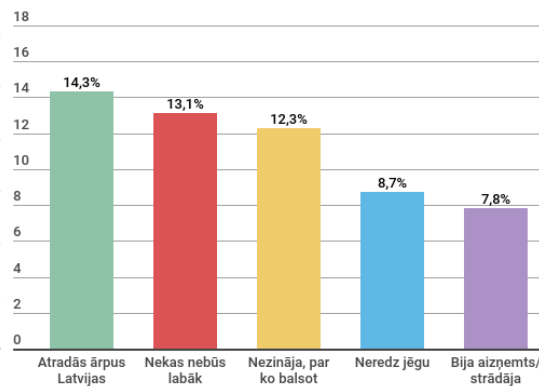
Savukārt, raksturojot iemeslus, kas attur piedalīties 13.Saeimas vēlēšanās, pirms vēlēšanām visizplatītākajās atbildēs izskanēja pārliecība, ka nekas nebūs labāk, neuzticas nevienam, nesaskata jēgu dalībai vēlēšanās, pārliecība, ka viss tāpat jau ir izlemts un intereses trūkums par šiem politikas jautājumiem. Tikmēr pēc vēlēšanām kā biežākie iemesli, kāpēc nepiedalījās vēlēšanās, tika minēta atrašanās ārpus Latvijas, nekas nebūs labāk, nezināja par ko balsot vai nebija pieņemamu kandidātu, neredz tam jēgu, kā arī bija aizņemts, strādāja. (Skat. att. zemāk.)

Pirms Saeimas vēlēšanām
5 biežāk minētie iemesli, kāpēc
neplāno piedalīties 13. Saeimas
vēlēšanās.

Pēc Saeimas vēlēšanām
5 biežāk minētie iemesli, kāpēc
nepiedalījās 13. Saeimas vēlēšanās.

Katrs respondents varēja minēt vairāk nekā vienu atbildi.

Jautāti par laiku, kad parasti pieņem lēmumu piedalīties vēlēšanās, vairums jeb 45,4 procenti aptaujāto atzina, ka savu izvēli izdara vairāk nekā mēnesi pirms vēlēšanām, 10,7 procenti – pēdējā mēneša laikā pirms vēlēšanām, bet 6,4 procenti aptaujāto – divu līdz trīs nedēļu laikā pirms vēlēšanām lēmumu izdara. Savukārt desmitā daļa aptaujāto jeb 10,6 procenti lēmumu piedalīties vēlēšanās pieņem pēdējās nedēļas laikā, bet divas līdz trīs dienas pirms vēlēšanām par piedalīšanos izlēma 7,4 procenti vēlētāju. Vēlēšanu dienā par to, vai piedalīties vai nepiedalīties, lēmumu pieņēma 7,6 procenti respondentu.

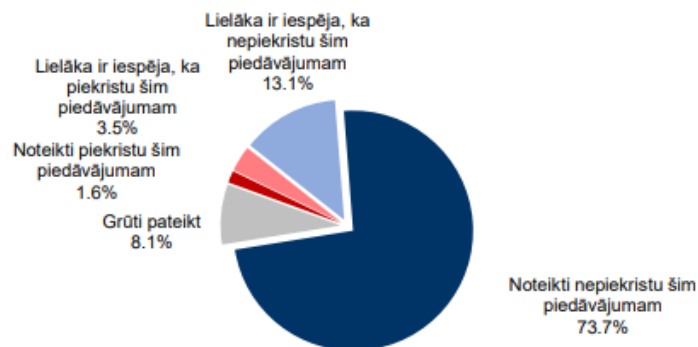
Tāpat vēlētājiem tika vaicāts arī par dažādu informācijas avotu izmantošanas biežumu. Atbilstoši aptaujas rezultātiem, visvairāk vēlētāji izmanto televīziju, – to katru vai gandrīz katru dienu skatās 67 procenti respondentu. Ziņu portālus internetā ikdienā patērē 60 procenti aptaujāto, tikmēr 17 procenti aptaujas dalībnieku atzina, ka neizmanto šādu informācijas avotu vispār. Savukārt sociālos tīklus un platformas katru vai gandrīz katru dienu lieto 58 procenti aptaujāto, bet vispār neizmanto 23 procenti aptaujāto. Interneta portālus un sociālos medijus visbiežāk izmanto tieši aptaujas dalībnieki vecumā no 18 līdz 44 gadiem, aptaujātie ar augstāko izglītību, strādājošie, pētījuma dalībnieki ar vidēji augstiem vai augstiem ienākumiem, kā arī Rīgā dzīvojošie. Aptuveni puse jeb 51,4 procenti respondentu norādīja, ka ikdienā klausās radio, bet 21 procents atzina, ka radio neizmanto vispār. Radio katru vai gandrīz katru dienu biežāk nekā caurmērā izmanto vīrieši,

respondenti vecumā no 35 līdz 44 gadiem un tie, kuriem ir 55 gadi un vairāk, Vidzemes un Zemgales iedzīvotāji, kā arī lauku apvidos dzīvojošie.

Aptaujā pirms 13. Saeimas vēlēšanām tika noskaidrots arī respondentu viedoklis par brīvprātīgo darbu vēlēšanu iecirknī, kur absolūtais vairākums jeb divas trešdaļas norādīja, ka vispār nevēlas strādāt vēlēšanu iecirknī, 5,8 procenti būtu gatavi to darīt kā brīvprātīgie, nesāņemot par to atalgojumu, bet 19,8 procenti būtu ar mieru strādāt tikai par noteiktu samaksu.

Vēl viens jautājums, kurā tika noskaidrota vēlēšanu attieksme, bija vēlētāja rīcība gadījumā, ja tiktu mēģināts “nopirkt balsi”. Absolūtais vairākums šajā aptaujā norādīja, ka noteikti nepiekrītu šim piedāvājumam. Tikai 2% respondentu norādīja, ka noteikti piekrītu piedāvājumam nobalsot par noteiktu sarakstu, kandidātu par naudu, un vēl 4% atzina, ka lielāka ir iespēja, ka viņi piekrītu šādam piedāvājumam. Jautājot par respondentu attieksmi pret cilvēkiem, kuri pārdod savu balsi, 59 procenti aptaujāto norādīja, ka tā ir nosodāma rīcība. (*Skat. att. zemāk.*)

"Dažkārt vēlēšanās tiek mēģināts par naudu vai citu materiālu labumu "nopirkt" vēlēšanu balsis. Iedomājieties, ka Jums pirms 13. Saeimas vēlēšanām tiktu piedāvāta nauda par to, lai Jūs nobalsotu par noteiktu sarakstu, kandidātu. Kā Jūs rīkotos?"

Aplūkojot 2018. gada novembrī īstenotā pētījuma rezultātus, secināms, ka biežāk nekā caurmērā 13. Saeimas vēlēšanās piedalījās vēlētāji, kuriem ir 55 un vairāk gadu, vēlētāji ar augstāko izglītību, publiskajā sektorā nodarbinātie, vēlētāji ar vidējiem, vidēji augstiem un augstiem ienākumiem, Rīgā dzīvojošie, kā arī vēlētāji, kuru galvenā sarunvaloda ģimenē ir latviešu valoda. Savukārt to, ka vēlēšanās nav piedalījušies, biežāk nekā caurmērā atzina vīrieši, respondenti vecumā no 18 līdz 34 gadiem, aptaujātie ar pamatizglītību, nestrādājošie, vēlētāji ar zemiem ienākumiem, Latgales, Kurzemes un Zemgales iedzīvotāji, kā arī respondenti, kuri dzīvo pilsētā.

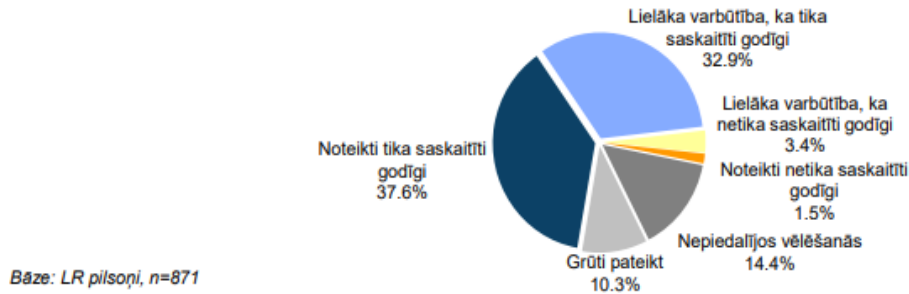
Pēcvēlēšanu aptaujā vēlētājiem tika jautāts arī par to, kurā iecirknī viņi balsoja un vai saskārās ar kādām problēmām, kas saistītas ar vēlēšanu iecirkņu darbu. Vairums aptaujāto norādīja, ka balsoja savai dzīvesvietai tuvākajā iecirknī un nesaskārās ar kādām problēmām iecirkņa darbā. Respondenti, kas atbildēja apstiprinoši kā galvenās problēmas nosauca nepieciešamību stāvēt garā rindā vai to, ka nebija iespējas nobalsot pirms vēlēšanām.

Aptaujas dalībnieki tika lūgti arī paust viedokli par to, vai, viņuprāt, viņu izvēlētajā vēlēšanu iecirknī 13. Saeimas vēlēšanu rezultāti tika saskaitīti godīgi. Lielākais vairākums

respondentu uzskata, ka iecirknī, kurā viņi balsoja, vēlēšanu rezultāti tika saskaitīti godīgi. (*Skat. att. zemāk.*) Šādu uzskatu visbiežāk pauda respondenti vecumā no 45 līdz 63 gadiem, aptaujātie ar augstāko izglītību, publiskajā sektorā nodarbinātie, pētījuma dalībnieki ar vidējiem vai augstiem ienākumiem, kā arī Rīgas iedzīvotāji. Savukārt šaubas par vēlēšanu rezultātiem pauda 5 procenti pētījumu dalībnieku. Šādu uzskatu biežāk izteica pētījuma dalībnieki ar vidējiem ienākumiem, iedzīvotāji ar krievu sarunvalodu ģimenē, kā arī Latgalē dzīvojošie.

3. Uzskati par balsu skaitīšanas godīgumu 13. Saeimas vēlēšanās

"Vai uzskatāt, ka vēlēšanu rezultāti vēlēšanu iecirknī, kurā balsojāt 13.Saeimas vēlēšanās, tika saskaitīti godīgi?"

Aptauja tika vaicāts arī par to, vai vēlētāji bija pamanījuši Centrālās vēlēšanu komisijas sagatavoto reklāmu par balsošanas kārtību televīzijā, radio, internetā un sociālajos tīklos. Kopumā reklāmas bija pamanījuši vismaz 74,3 procenti aptaujāto, no kuriem 47% bija tās redzējuši vairākkārt. Tikmēr piektdaļa aptaujāto Centrālās vēlēšanu komisijas reklāmu medijos vai sociālajos tīklos nebija pamanījuši.

Ar Centrālās vēlēšanu komisijas 2018. gada vēlētāju aptauju rezultātiem plašāk iespējams iepazīties Centrālās vēlēšanu komisijas interneta vietnē www.cvk.lv sadaļā "Pētījumi".

6. PLĀNI NĀKAMAJAM GADAM

6.1. 2019. gada prioritātes

Nozīmīgākā Centrālās vēlēšanu komisijas prioritāte 2019. gadā ir Eiropas Parlamenta vēlēšanu, kas Latvijā norisināsies 2019. gada 25. maijā, sarīkošana un nodrošināšana.

Sagatavojot 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanas, plānots ieviest vēlētāju datu apmaiņas e-pakalpojumu Latvijas vēlēšanu iecirkņos iepriekšējās balsošanas dienās, dodot iespēju vēlētājiem nobalsot citā vēlēšanu iecirknī, ne tikai tajā, kura sarakstā vēlētājs iekļauts. Tāpat 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanās sadarbībā ar Ārlietu ministriju pirmo reizi plānots izveidot un organizēt vēlēšanu iecirkņus ārvalstīs. Savukārt sadarbībā ar Ieslodzījumu vietu pārvaldi tiks organizēta balsošanas ieslodzījuma vietās iepriekšējās balsošanas dienās, arī izmantojot iecirkņa maiņas e-pakalpojumu un iekļaujot vēlētājus ieslodzījuma vietā viņu atrašanās vietai tuvākajā iecirknī.

Centrālā vēlēšanu komisija arī izstrādās un sadarbībā ar uzņēmumu “SOAAR” sagatavos vēlēšanu administrēšanas e-pakalpojumu, kas nodrošinās kandidātu sarakstu sagatavošanu, iesniegšanu un publicēšanu, vēlēšanu zīmju maketu sagatavošanu, elektronisku vēlēšanu gaitas žurnālu vēlēšanu iecirkņiem un vēlēšanu komisijām, vēlēšanu rezultātu elektronisku apkopošanu un publicēšanu.

2019. gadā Centrālā vēlēšanu komisija veiks arī vēlētāju reģistra metodisko vadību un uzraudzību. Šī mērķa īstenošanā Centrālā vēlēšanu komisija sadarbojas ar Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi, kuras pienākumos ietilpst vēlētāju reģistra izveide un uzturēšana, vēlēšanu iecirkņa maiņas e-pakalpojuma nodrošināšana, vēlētāju informēšana par vēlēšanu iecirkni, kura sarakstā viņi iekļauti.

Eiropas Parlamenta vēlēšanām tiks izgatavoti un vēlēšanu komisijām nogādāti vēlēšanu materiāli – vēlēšanu aplokšnes, vēlēšanu zīmes, informatīvie plakāti, brošūras, veidlapas u.c., īstenota vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisijas locekļu apmācība.

Nozīmīga prioritāte 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanu sagatavošanā būs arī vēlēšanās izmantoto informācijas sistēmu drošības nodrošināšana, kā arī sadarbībā ar drošības iestādēm plānots īstenot vēlēšanu komisiju un vēlēšanu iecirkņu komisiju apmācību par vēlēšanu fiziskās drošības un kiberdrošības jautājumiem. 2019. gadā plānots turpināt darbu arī pie citu iestādes un vēlēšanu drošību jautājumu pilnveidošanas.

Citi nozīmīgākie Centrālās vēlēšanu komisijas uzdevumi, sagatavojot 2019.gada Eiropas Parlamenta vēlēšanas, būs vēlēšanu norisi un balsu skaitīšanu regulējošo instrukciju pieņemšana, vēlēšanu nodrošināšanai piešķirtā finansējuma sadalīšana pašvaldību vēlēšanu komisijām un vēlēšanu iecirkņu komisijām ārvalstīs, vēlēšanu komisiju locekļu

atalgojuma likmju noteikšana, deputātu kandidātu sarakstu pieņemšana un reģistrēšana, deputātu kandidātu atbilstības vēlēšanu likuma nosacījumiem pārbaūžu īstenošana, vēlēšanu nodrošināšanai nepieciešamo preču un pakalpojumu iepirkumu īstenošana, sabiedrības informēšana par vēlēšanu reģistrācijas kārtību, vēlēšanu nosacījumiem un vēlēšanu kārtību.

2019. gadā Centrālā vēlēšanu komisija turpinās īstenot arī starptautiskās sadarbības aktivitātes. 2019. gadā Eiropas Parlamenta vēlēšanu ietvaros plānots organizēt vēlēšanu novērošanas un pieredzes apmaiņas programmu centrālo vēlēšanu komisiju pārstāvjiem no ES Austrumu partnerības valstīm.

Tāpat tiek plānota Centrālās vēlēšanu komisijas pārstāvju dalība Eiropas valstu vēlēšanu administratoru asociācijas pasākumos, konferencēs, tai skaitā vēlēšanu novērošanā asociācijas dalībvalstīs. Plānots arī turpināt pieredzes apmaiņu ar ārvalstu vēlēšanu iestādēm un starptautiskajām vēlēšanu organizācijām, piedaloties starptautiskās konferencēs un semināros par vēlēšanu administrēšanas jautājumiem.

2019. gadā tiks turpināta arī sadarbība ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju, Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi un drošības iestādēm, lai izstrādātu koncepciju, kā Saeimas vēlēšanās var piedalīties vēlētaji, kuru rīcībā nav derīgas Latvijas pilsoņa pases, bet ir tikai derīga Latvijas pilsoņa personas apliecība. Risinājumam jābūt ieviestam nākamajās Saeimas vēlēšanās, kas notiks 2022. gadā.

2019. gadā tiks uzsākts darbs pie 2021. gada republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu sagatavošanas, izstrādājot un iesniedzot parlamentā priekšlikumus grozījumiem Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumā un Vēlētaju reģistra likumā. Viens no risinājumiem, ko Centrālā vēlēšanu komisija plāno iesniegt izskatīšanai Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijā ir tiešsaistes vēlētaju reģistra ieviešana 2021. gada pašvaldību vēlēšanās.

2019. gadā Centrālā vēlēšanu komisija arī plāno sagatavot un iesniegt pieprasījumu Finanšu ministrijā, lai iegādātos valsts īpašumā vēlēšanu administrēšanas informācijas sistēmu.

Tāpat 2019. gadā Centrālā vēlēšanu komisija turpinās izskatīt arī iniciatīvas grupu iesniegumus par vēlētaju likumdošanas iniciatīvu reģistrēšanu parakstu vākšanai, kā arī nodrošināt iespēju parakstīties par vēlētaju iniciatīvām un veiks parakstītāju uzskaiti Parakstu vākšanas sistēmā.

6.2. Starptautiskie projekti 2019. gadā

Februāris

- Dalība Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja organizētajā seminārā “Eiroparlamenta vēlēšanas 2019: kā atmaskot un cīnīties pret manipulācijām tiešsaistē” Briselē, Beļģijā.
- Parlamenta vēlēšanu novērošana Moldovā.

Marts

- Parlamenta vēlēšanu novērošana Igaunijā.
- Dalība ACEEEO Izpildpadomes sēdē Ļubļanā, Slovēnijā.
- Dalība Eiropas Komisijas Tiesiskuma un patērētāju ģenerāldirektorāta organizētajā vēlēšanu ekspertu darba grupas sanāksmē Briselē, Beļģijā.
- Dalība 9. ikgadējā starptautiskajā vēlēšanu administratoru sanāksmē “Vēlēšanu godīgums: Kiberdrošība un informācijas uzticamība digitālajā laikmetā” Gruzijā.
- Prezidenta vēlēšanu novērošana Ukrainā.

Aprīlis

- Dalība ES Kiberdrošības aģentūras kiberdrošības mācībās Briselē, Beļģijā.

Maijs

- Prezidenta vēlēšanu novērošana Lietuvā.
- Vēlēšanu novērošanas un pieredzes apmaiņas programma ārvalstu vēlēšanu organizatoriem sakarā ar Eiropas Parlamenta vēlēšanām Latvijā.

Jūnijs

- Prezidenta vēlēšanu novērošana Kazahstānā.
- Dalība Starptautiskā vēlēšanu sistēmu fonda (IFES) mācību kursā “Ievads vēlēšanu tehnoloģijā un kiberhigiēnā” Tallinā, Igaunijā.
- Eiropas Padomes Venēcijas komisijas uzaicinājumu piedalīties Eiropas vēlēšanu administratoru 16. konferencē "Vēlēšanu strīdu izšķiršana" Bratislavā, Slovākijā.

Jūlijs

- Parlamenta vēlēšanu novērošana Ukrainā.

Septembris

- Dalība ACEEEO 28. Ģenerālās asamblejas sēdē un starptautiskajā konferencē “Vēlēšanu tiesību tiesiskā aizsardzība un vēlēšanu caurskatāmība” Ļubļana, Slovēnija.

Novembris

- Parlamenta vēlēšanu novērošana Polijā.

Decembris

- Prezidenta vēlēšanu novērošana Rumānijā.
- Prezidenta vēlēšanu novērošana Horvātijā.